

Tillykke med 20 år på redaktørposten

Folkevirkes redaktør
ønskes tillykke med 20 år
»i stolen«.



Af Karen Pihlkjær, Farsø-kredsen

I forbindelse med bladets 60 års jubilæum opdager jeg, at bladets redaktør også kan fejre et jubilæum – 20 år »i stolen«, som det blev udtrykt, da Annemarie Balle tiltrådte posten i 1985.

Annemarie Balle er siden blevet formand for Folkevirke.

Fra Farsø-kredsen skal der lyde et stort tillykke med de 20 års arbejde med at formidle Folkevirkes formålsparagraf – social – kulturel og politisk oplysning.

Tidsskiftet har med sine højaktuelle temaer givet læserne mulighed for at »tage del« i samfundsproblemer.

Jeg synes, at tidsskriftet »Folkevirke« er et af Danmarks bedste – både i valg af temaer og i layout.

Det er redaktørens ihærdige arbejde med at finde frem til de vedkommende temaer og rigtige personer, så man får vinklet temaerne bedst muligt, som gør bladet så godt.

Godt gået – Annemarie Balle!



Der er mange veje,
som fører frem

Af Annemarie Balle

3

Hvorfor et nyt blad?

Af Bodil Koch

7

Folkevirke
er »Livets salt«

Af Kamma Ingvorsen
og Pernille Vestergaard

22

Bladet Folkevirke
fylder **60** år

Folkevirke

Nr. 1 · februar · marts · april 2005 · 60. årgang

Folkevirke

Social - kulturel - politisk
oplysning

Udgivet af oplysningsbevægelsen
FOLKEVIRKE.

Bladet kan kun bestilles ved
direkte henvendelse til:

Folkevirkes kontor:

Niels Hemmingsens Gade 10,3.
1153 København K
Tlf./Fax 33 32 83 11
e-mail: folkevirke@folkevirke.dk
www.folkevirke.dk

Dette nummer koster i styksalg
kr. 35,00 + porto
Særpris for klassesæt
Årsabonnement
Kr. 130,00 pr. år (incl. porto)

Redaktion:

Annemarie Balle
(ansvarshavende)
Reventlowgade 18, 4 tv.
1651 København V
Tlf. 39 29 13 17/39 29 90 60
Fax 39 29 17 19/39 29 90 77

Forretningsudvalg:

Formand: Annemarie Balle
Næstformand: Jeanne Bau-Madsen
Kasserer: Britta Paulsen
Jytte Engedahl Hansen
Karen Herand
Tove Hinriksen
Shirley Højbjerg
Ellen Kristiansen
Karen Pihlkjær
Kirsten Rudfeldt
Britta Söhner

**Folkevirke er grundlagt af Bodil
Koch i 1944 som en tværpolitisk
oplysningsbevægelse for kvinder**

**Deadline for næste nummer:
20. april 2005**

Oplag: 1.300
Tryk: Isager Bogtryk 62 21 31 60

Dette temanummer af Folkevirke
er udgivet med støtte fra Tuborg-
fondet.

Forside: Et kig ind på Folkevir-
kes stand på BogForum i 1993.



FORENINGEN AF
DANSKE
KULTURTIDS-
SKRIFTER

Et tidsskrift fylder 60 år

*Ringe er magten i det bly,
der blev til kugler,
i sammenligning med den i det bly,
som blev til skrift.*

Georg Brandes

Sidste år kunne foreningen – oplysningsbevægelsen – Folkevirke fejre sit 60 års jubilæum. I år kommer turen til Folkevirkes blad.

Kulturtidsskriftet Folkevirke er netop gået ind i sin 60. årgang. Det har Folkevirke valgt at markere med dette blad.

Bladet skulle i første omgang havde hedder »Plovfuren«. Det blev dog aldrig til noget. I stedet valgte Folkevirke navnet »I DAG«.

Navnet holdt nogle år, men da man så ønskede at bladets navn skulle afspejle, hvem der stod bag – og også lagde vægt på, at bladet havde en længere levetid end netop kun i dag, blev navnet ændret til Folkevirke.

I dette blad bringes artikler fra årenes løb – artikler, som stadig har noget af sigte til læsere anno 2005.

Desuden bringes nogle korte kommentarer fra læsere, som har kendt bladet i kortere eller længere tid. Læsere, som i dag ikke kan undvære bladet, og som med en smittende glæde fortæller om, hvorfor Folkevirke stadig skal have en plads blandt de mange danske tidsskrifter.

God læselyst – og på gensyn til nye oplevelser i Folkevirke!

Annemarie Balle

Indhold

Der er mange veje, som fører frem	3
Hvorfor et nyt blad?	7
Vort mål	9
Er det dog noget for mig?	11
Grundlovgivere	12
Samtale med Thorkild Kristensen	14
Af en læsehests eringdringer... ..	17
Sangen som folkeoplyser	20
Folkevirke er »Livets salt«	22
Drømmene, kærligheden, børnene - og træerne	24
Jeg kan ikke undvære Folkevirke	26
<i>Bog anmeldelse:</i> Når demens rammer hele familien	26
<i>Repræsentantskabsmøde:</i> Visioner for hovedstaden	28
<i>Byvandring:</i> Det litterære Vesterbro	28
Rejse til Berlin	29
Folkevirke og årsberetningen.....	29
Det sker i Folkevirke i de næste måneder	30
Tillykke med 20 år på redaktørposten.....	32

Tilmelding og kontakt: Ellen Kristiansen, Vegavænget 11 2620 Albertslund. ☎ 43 64 62 07.

Lyngby

Lørdag den 12. marts: »Rejsen til det lykkelige Arabien«.
Folkevirke i Lyngby arrangerer heldagsmøde på Lindegården, Peter Lundsvej 8 i Lyngby.
Program:
10.00 Velkomst og kaffe/te
10.30: Palle Kjærulff-Schmidt: Billedeleder fra Yemen
12.00: Frokost – buffet fra Den grønne Slagter
13.30: Michael Harbsmeier: Den arabiske rejse
15.30: Afslutning
Pris for hele dagen inkl. frokost og kaffe/te kr. 180,-.
Tilmelding senest 7. marts.

Kontakt:

Kirsten Andersen.
☎ 45 88 48 51 og Jeanne Bau-Madsen. ☎ 45 85 65 92.

NORDJYLLANDS AMT

Aalborg

Kredsen holder alle sine møder i Hassers Kirkes lokale med start kl. 14.30.

Kontakt:

Birthe Kellermann. ☎ 98 16 06 33.

Farsø

Litteraturkreds:
Kredsen mødes på Farsø hotel med formand Annie Christensen som leder.
Alle møder starter kl. 14.00

7. marts: Sognepræst Lise Hove, Roslev. Emne: Dinas bog og Tora triologien.

Alle er velkomne. Entre kr. 30,- og kaffe/te med kage koster kr. 35,-.

Kontakt:

Formand Annie Christensen
☎ 98 67 71 31;
Næstformand Karen Pihlkjær
☎ 98 66 16 80;
Kasserer Esther Poulsen
☎ 98 63 61 34

RINGKØBING AMT

Bonnet

Bøgelundskolen, en daghøjskole startet på Folkevirke-grundlag. Kurser à 20 ugers varighed. Almen højskole om bl.a.: Natur, kultur og mennesker i Vestjylland samt praktisk jobtræning i bl.a. syning, hushold.

Kontakt:

Rune Larsen ☎ 97 88 90 55.

Herning

Alle møder foregår på torsdage fra 14 til ca. 16 på Kulturellen, Nørregade 7, lokale »Lille festsal«. Man er meget velkommen 1/2 time før møderne. Der kan i pausen købes kaffe i caféen.

24. februar: Præst Kaj Ross-Hansen, Skydstrup: »Fra katapultsæde til prædikestol«.

3. marts: Marie Finn, Aabenraa, fortæller om sit liv. Hun fortæller under overskriften »Om livet til søs gennem 40 år«.

10. marts: Knud Raunkjær, Varde: »Irak – kulturens vugge«.

17. marts: Overlæge Ole Helmig, Ebeltoft: »Lidt om humor samt munterheden i et langt lægeliv«.

19. maj: Udflugt.

Hvert arrangement koster kr. 25,-.

Kontakt:

Kredsleder Jytte Nielsen ☎ 97 12 31 90; Solveig Batz ☎ 97 21 06 85; Ingrid Mikkelsen ☎ 97 11 81 03; Karin Sneibjerg ☎ 97 12 99 85 og Inge Nielsen ☎ 97 12 24 01.

Holstebro

Kontakt:

Karen Margrethe Madsen
☎ 97 41 40 92.

ROSKILDE AMT

Roskilde

Folkevirke i Roskilde indbyder til samtalekreds i litteratur.
Møder i kredsen holdes på tirsdage i Sankt Maria Salen, Frederiksborgvej 2, Roskilde, kl. 14 - 16.30.

1. marts: Hanne Reintoft: »Strejf af Nådens Vinge« v/ forfatteren.
5. april: H. C. Andersen: »Improvisatoren« v/ Ib Lumholt.
26. april: José Saramago: »Hulen« v/ Kirsten Ilsøe.

Medlemmer af Folkevirke betaler et årligt engangsbeløb på kr. 100,-, mens ikke-medlemmer af Folkevirke betaler et årligt engangsbeløb på kr. 150,-. Herefter er prisen pr. gang inkl. kaffe/te kr. 30,-.
Tag gerne en gæst med.

Kontakt:

Birgit Andersen, ☎ 46 78 74 96;
Bente Laursen ☎ 46 35 66 18;
Kirsten Rudfeldt ☎ 46 35 68 91;
Britta Poulsen ☎ 46 36 56 32 og
Karen Sørensen ☎ 46 36 38 83.

Roskilde-Svogerslev

Litteraturkreds. Kredsen mødes på skift hos hinanden en aften hver måned. Hver deltager har ansvar for fremlæggelse af en bog.

Kontakt:

Kirsten Grosen ☎ 46 38 32 71.

USA

Folkevirke Appleseed
Meg & Anthony Smith
30 Adriance Avenue
Poughkeepsie, New York
12601 USA.

Det sker i Folkevirke i de næste måneder

Landet over tilrettelægger Folkevirke møder, foredragsrækker, studiekredse, temamøder, kurser og lejre, hvor alle kan deltage.

Ved redaktionens slutning forelå der oplysninger om disse arrangementer.

Mere detaljerede oplysninger kan fås ved henvendelse til Folkevirkes kontor:

Niels Hemmingsens Gade 10, 3. sal, 1153 København K. Telefon 33 32 83 11.

OBS! Nyt telefonnummer 3332 8311.

Folkevirke har kun dette ene telefonnummer samt naturligvis fortsat en e-mail, nemlig folkevirke@folkevirke.dk

Desuden kan der ses opdaterede oplysninger på Folkevirkes hjemmeside: www.folkevirke.dk

BORNHOLMS AMT

Kontakt:

Marianne Kofod Pedersen, Svanekevej 32, 3740 Svaneke.

☎ 56 49 21 64

FREDERIKSBORG AMT

Birkerød

Litteraturstudiekreds - mest skønlitteratur. Der planlægges fra gang til gang.

Kontakt:

Ella Buck, Stenhøjhave 31, 3460 Birkerød. ☎ 45 82 22 42.

Birkerød øst

Litteraturstudiekreds.

Vi mødes hver 6. uge, og planlægger fra gang til gang.

Kontakt:

Lis Timmermann, Nørrevang 1, 3460 Birkerød. ☎ 45 81 37 60.

FYNS AMT

Odense

Litteraturkredsen fortsætter.

Kontakt:

Ida Hansen. ☎ 66 11 23 71

KØBENHAVNS AMT

»På Folkevirke«

Niels Hemmingsens Gade 10, 1153 København K.

Folkevirkes litteraturkreds i København:

Der er for sæsonen valgt følgende program:

3. marts: Günter Grass: »Mit Århundrede«

7. april: Klaus Rifbjerg: »Alia«

28. april: H. H. Andersen: »Improvisatoren«

Mødestedet er Folkevirke, Niels Hemmingsens Gade 10, 3. sal, 1153 København K. ☎ 33 32 83 11.

Vi mødes på torsdage kl. 12.00 – 14.30. Halvårskontingentet er kr. 200,-

Kontakt:

Britta Poulsen. ☎ 46 36 56 32.

Folkevirkes teaterkreds:

Lørdag den 12. marts: Aveny-T:

»Martha's Tema«

Mandag den 18. april: Hofteatret i Teatermuseet: »Fra regnormenes liv«

Interesserede kan få mere detaljerede oplysninger samt tilmeldingsblanket ved skriftlig henvendelse med frankeret svarkuvert til Doris Thye-Petersen, Bistrupgårdsvej 5 B, 3460 Birkerød eller Eva Ladekarl, Nybro Vænge 60, 2800 Lyngby.

Københavns Vestegn

Litteraturkreds:

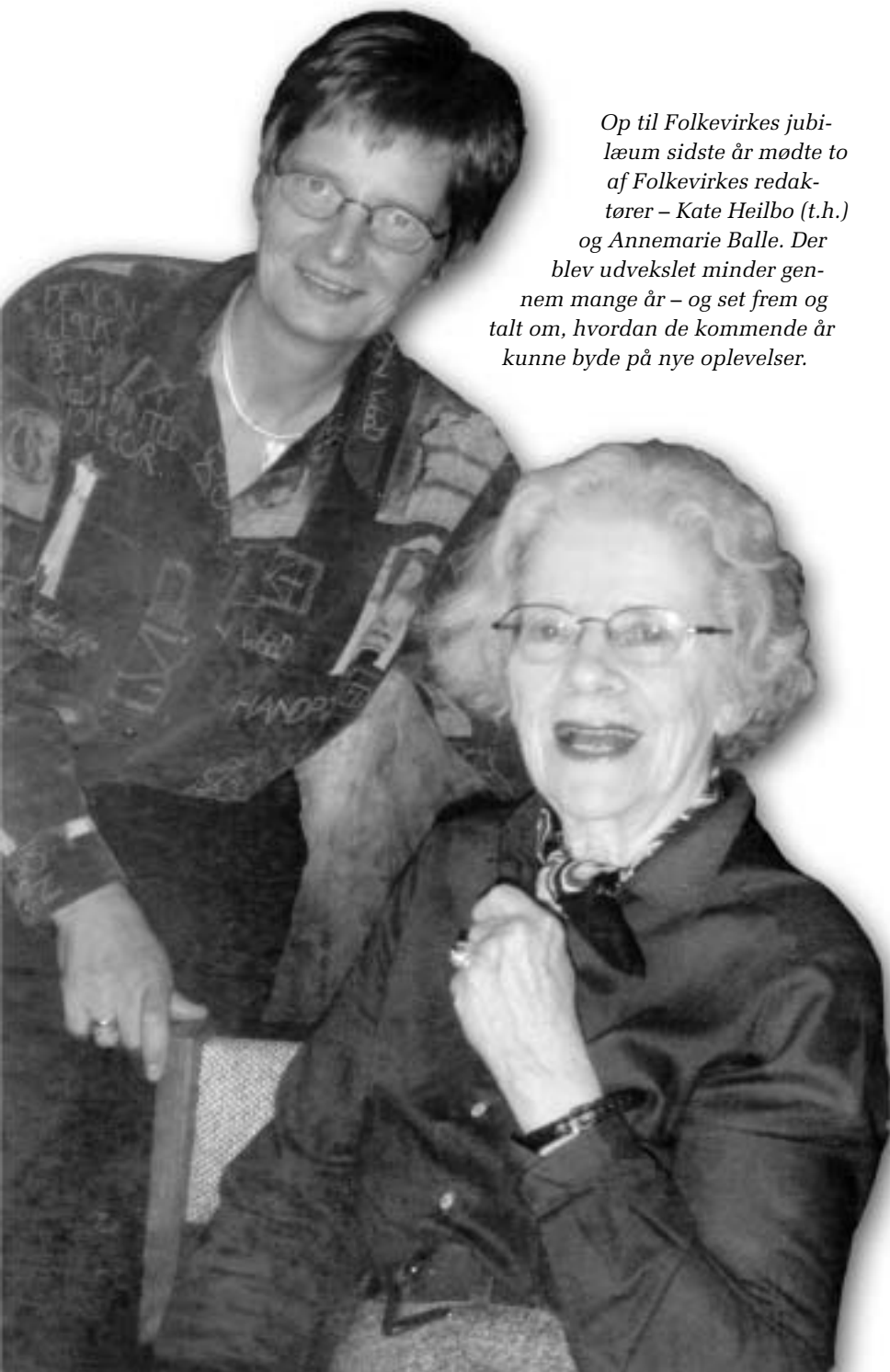
Bemærk at alle møder holdes i Glostrup Fritidscenter i mødelokale 2. Møderne starter kl. 19.00.

22. februar: »Ravns Føde« af Hanne Reintoft. Fremlægges af Connie Michelsen. Dagens digt.

29. marts: »Sorte Rose« af Birgit Pouplier. Fremlægges af Kirsten Larsen. Dagens digt.

26. april: Under forberedelse.

Der er mange veje, som fører frem



Op til Folkevirkes jubilæum sidste år mødte to af Folkevirkes redaktører – Kate Heilbo (t.h.) og Annemarie Balle. Der blev udvekslet minder gennem mange år – og set frem og talt om, hvordan de kommende år kunne byde på nye oplevelser.

Folkevirkes tidsskrift »Folkevirke« har nu i 60 år gået andre veje for at give læserne mulighed for fordybelse og ny viden.

Af Annemarie Balle

»Om aftenen, i de snævre gader i den store by, når solen gik ned, og skyerne skinnede som guld oppe mellem skorstenene, hørte tit snart den ene, snart den anden, en underlig lyd, ligesom klange af en kirkeklokke, men det var kun et øjeblik, den hørtes, for der var sådan en rummel med vogne og sådan en råben, og det forstyrrede.« Nu ringer aftenklokken!«, sagde man, »nu går solen ned!«.

De som gik uden for byen, hvor husene lå længere fra hverandre med haver og små marker, så aftenhimmelen endnu prægtigere og hørte langt stærkere klangen af klokken; det var, som lyden kom fra en kirke dybt inde i den stille, duftende skov; og folk så derhen og blev ganske højtidelige.«

Ja, sådan lyder indledningen til H.C. Andersens eventyr »Klokken«.



Annemarie Balle

Et eventyr om, hvordan mange forsøger at finde den særlige klokke, som alle kan høre, men som er så svær at finde.

Mange borgere begynder at lede efter den – og deres søgen bliver mere intens, den dag, hvor landets kejser lover, at den som finder ud af, hvor lyden kommer fra, vil få titlen af »Verdens klokke«.

Men som i alle H.C. Andersens eventyr, så må den som søger så meget grueligt igennem. Det må de to

små drenge – kongesønnen og den fattige dreng i det lasede tøj – også.

Da de mødes langt inde i skoven vælger den ene at gå til venstre – for det er den side, hvor hjertet sidder –, mens den anden går til højre, for her lå den plads, som havde alt stort og herligt.

Begge strider de sig gennem tornekrat, som river deres tøj itu og deres hænder og fødder til blods.

De når frem til smukke steder med de »forunderligste blomster«:

»Der stod hvide stjerneliljer med blodrøde støvtråde, himmelblå tulipaner, som gnistrede i vinden og æbletræer, hvor æblerne ganske og aldeles så ud som store, skinnende sæbebobler.«

Efter lang tid når begge drenge frem til den samme klippetop og ser den smukke solnedgang, hvor »de røde farver slukkedes idet solen forsvandt, men millioner stjerner tændtes, millioner af diamantlamper skinnede«.

»Klokken« er et eventyr, som man kan trække mange paralleller til bladet Folkevirke. Redaktionerne af Folkevirkes blad har – som over alt i Folkevirke – lyttet til det, som ellers let bliver overdøvet i dagens travlhed

og »rumlen med vogne og råben, som forstyrrer«.

Folkevirke har gennem 60 år ønsket at have et blad, hvor læserne kan fordybe sig og trænge det spadestik dybere – gå lidt længere ind i skoven, – sådan som man ikke altid får mulighed for at gøre i en avis, hvor det er nyhederne, som står i kø. Eller har tid til at gøre i en travl hverdag, hvor tiden er knap, og hvor der også er mange andre tilbud. Præcis sådan, som det også står i eventyret, hvor mange søgte ud mod skoven for at finde klokken, men de nåede sjældent så langt. Vejen var lang, og konditoren slog sit telt op, så mange valgte i stedet at gøre holdt der.

Oplevelser og viden

Folkevirke har ønsket at have et blad, hvor man kan få viden om nærværende emner og derefter selv danne sig en mening.

Folkevirke er ikke løbet efter en fin titel – har ikke ønsket af blive »Verdens klokke«, men har i stedet ønsket at videregive ærlige oplevelser og viden.

Det kan godt være, at det har kostet



Folkevirke – et blad, der skaber engagement

Af Karen Pihlkjær

Oplysningsbevægelsen Folkevirke har i 60 år udgivet et blad fire – seks gange årligt. I de første år noget hyppigere.

De 60 år med udgivelse af bladet markeres med dette blad, hvor der både ses fremad og tilbage.

Bladets format har – ligesom antallet af numre hvert år – varieret. De

første år havde bladet et stort format, så blev det A5 og senest A4 format.

De allerførste år hed Folkevirke I dag – siden har titlen været Folkevirke.

Jeg har gemt mange af bladene og har i forbindelse med jubilæet kigget lidt tilbage.

Jeg synes, at Folkevirke gennem årene har udviklet sig meget. Det er gået fra at være et blad, som beskæftigede sig med især familie, uddannelse, litteratur og kunst til i dag at blive mere udadvendt.

Folkevirke har gennem årene ofte været på forkant med sine temaer. Her kan man f.eks. tænke på et tema som »At være dansker – som flertal og mindretal«, »Lobbyisme og demokrati i EU«, »Vi er danskere og europæere«, »Nødvendig med kulturfølsomhed« og »Folkeoplysningen – en vigtig brik i integrationsarbejdet«.

Det er emner, der meget flot lever op til Folkevirkes formålsparagraf om social, kulturel og politisk oplysning.

Rejse til Berlin



Folkevirke arbejder i øjeblikket på at arrangere en bustur til Berlin i september-oktober 2005.

Af Annemarie Balle

Folkevirkes særkende er at kunne kombinere et givende samvær med spændende oplevelser. Derfor vil Folkevirke fortsætte med at arrangere kortere fællesrejser til ind- og udland.

Folkevirke har haft stor succes med sin rejse til Sydspanien i foråret 2004.

En planlagt tur til Irland fik ikke den samme tilslutning, men det skyldes – efter vores sonderinger – pris og rejsetidspunkt.

Folkevirke spiller derfor ud med en rejse til Berlin i september/okto-

ber. Rejsen kommer til at ligge hen over en weekend og bliver på fire dage.

Prisen bliver på omkring 2.500 kr. inkl. rejse, overnatning, udflugter og morgenmad.

Der bliver et mindre tillæg, hvis man ønsker at få enkeltværelse.

Turen er under planlægning, men det ligger fast, at der vil blive guidede ture til seværdige steder i Berlin og forstæder, ligesom der planlægges en tur til en af de historiske byer på vejen – eventuelt Schwerin.

Der vil blive arrangeret et orienteringsmøde forud for turen, hvor der bl.a. vil blive vist en video samt blive fortalt om centrale emner for turen.

Nærmere program følger. ■

Folkevirke og årsberetningen

Folkevirke har taget hul på et nyt – og begivenhedsrigt år. Over alt i landet er folkevirkebrugere i gang med at planlægge nye aktiviteter.

Selv om det er mest spændende at kigge frem mod nye folkevirkemøder, er det også nødvendigt at gøre status. Folkevirke skal have samlet

indtryk fra året, der er gået. Vi skal have lavet en årsberetning, og det haster med at få de sidste bidrag ind.

Så hermed skal der lyde en opfordring om at sende bidrag til Folkevirkes årsberetning for 2004. Det må meget gerne ske elektronisk på adressen: folkevirke@folkevirke.dk

- eller med post – og så gerne på diskette – til Folkevirke, Niels Hemmingsens Gade 10,3 , 1153 København K. ■

Visioner for hovedstaden

Folkevirkes repræsentantskabsmøde den 16. og 17. april sætter fokus på hovedstaden.



*Debattøren og journalisten
Claus Hagen Petersen*

Af Annemarie Balle

Folkevirke holder sit årlige repræsentantskabsmøde i dagene den 16. og 17. april på Folkevirke i København.

Programmet er endnu ikke helt på plads, men hovedlinjerne er klar.

Weekendarrangementet starter lørdag efter frokost. Dagen indledes med et foredrag og bustur med debattøren og journalisten Claus Hagen Petersen.

Folkevirke ønsker på denne tur at tegne et mere nuanceret billede af hovedstaden København. I nyhederne er det ofte enkeltes episoder, der trækkes frem, mens der sjældnere gives et mere sammenhængende billede af hovedstaden. Folkevirke vil gerne arrangere en debatdag, hvor en

kender af København kommenterer hovedstadens udvikling og kommer med visioner for byens udvikling.

Dagen skal tage udgangspunkt i det indre København – en bydel under forandring.

Derefter vil vi i bus bevæge os gennem København for at ende i det nyeste område – Ørestaden og den nyopførte Operaen.

Om aftenen arrangeres fælles spising på et hyggeligt spisested.

Søndag den 17. april indledes kl. 10.00 med et ordinært repræsentantskabsmøde. Der bydes på frokost kl. 12.00, og det forventes, at mødet slutter midt på eftermiddagen.

Indkaldelse med dagsorden følger.

Alle folkevirkebrugere er velkomne til begge arrangementer – dog er det kun medlemmer af Folkevirke, der har stemmeret til repræsentantskabsmødet. ■

Det litterære Vesterbro

Folkevirke er ved at forberede en litterær byvandring på Vesterbro. Mange forfattere har ladet sig inspirere af Vesterbro – både forfattere, som er født og opvokset på Vesterbro og forfattere, som blot har haft deres gang på brokvarteret.

Sammen med en stedkendt vil Folkevirke invitere på en spændende rundtur med oplæsning af lyrik og

litteratur, som er inspireret af de steder, vi besøger.

De sidste aftaler er endnu ikke på plads, men der stiles mod at gennemføre arrangementet den 1. april.

Nærmere information følger.

Interesserede kan sende en mail til Folkevirke – folkevirke@folkevirke.dk – for at være sikker på at få program tilsendt.

en tur gennem brombærkrat, så vi har fået nogle rifter, men det har været resultatet, vi har haft fokus på i alle årene.

Ligesom i eventyret har Folkevirke-brugere også gået mange forskellige veje – ingen veje har været den rigtige. Vi har måske gået en omvej, og i nogle tilfælde har folkevirke-brugere haft forskellige tilgange til et emne. Men – det er er det afgørende – vi er altid nået frem og har sammen fået nogle store oplevelser.

Da Folkevirke fyldte 60 år sidste år, stod det klart, at Folkevirke altid har haft noget særligt at byde på. At folkevirkebrugere altid har været sikker på at få en særlig oplevelse med hjem.

Det er de samme pejlemærker, som bladet Folkevirke har haft gennem nu 60 år. At læserne skal være sikker på at få nogle oplevelser, når de læser i bladet.

Måske får alle læsere ikke de samme oplevelser, men de vil nå frem til nogle erkendelser og en viden, som de kan bruge i deres videre færd.

Når man ser tilbage på de mange blade, som er blevet udsendt, er det da netop også den linje, som træder tydeligt igennem.

Folkevirkes blade har afspejlet sin tid og har søgt kvalitet og fordybelse inden for de sociale, kulturelle og politiske områder.

STOR SPÆNDVIDDE

I de første år, hvor Folkevirkes blad hed »I Dag«, var det de nære ting, som optog bladets læsere. Dog blev større politiske emner ikke glemt.

Bladet spændte vidt, og det var først senere, at Folkevirkes blad udviklede sig til det temablade, som vi kender i dag.

Temaet blev valgt for at sikre, at de aktuelle emner kunne blive behandlet tilstrækkeligt nuanceret og være et godt udgangspunkt for debatter i bl.a. Folkevirkes kredse.

I bladet kunne man i mange år også få inspiration til yderligere læsning. Der blev bragt en udførlig liste over litteratur – bøger, tidsskrifter og andet materiale, – hvor man kunne fordybe sig endnu mere i særlige aspekter fra temaet.

Inspirationslisterne er siden blevet droppet – de blev overhalet af internettet, hvor man i dag med få klik kan finde frem til ny viden – en viden, som konstant opdateres. Så



Folkevirke har gennem årene fået økonomiske skulderklap. Her en situation fra 1985, hvor Folkevirkes daværende redaktør Kate Heilbo (t.h.) modtager en stor check af skuespilleren Bodil Udsen.

en læseliste ville være forældet inden papiret, den blev trykt på, var tørt.

ENGAGEMENT OG MEDLEVEN

Folkevirkes blad har i alle årene været i tæt dialog med sine læsere – der er blevet skrevet og ringet til redaktøren så snart bladet er læst. Kommentarer med ros og ris – og gode ideer til, hvad de næste blade skal handle om.

En spændende dialog, som vist kun de færreste blade oplever. Et givende engagement for en redaktør,

Tidsskriftet har med sine højaktuelle temaer givet læseren mulighed for »at tage del« i samfundsproblemer.

I forbindelse med dette 60 års jubilæum er jeg faldet over et blad fra 1952, hvor man behandlede et af tidens aktuelle emner på en både saglig og underholdende måde.

Emnerne i 1952 var f.eks. »De underudviklede lande«, »Arbejdsgiverproblemer«, »Ungdomsproblemer«, »Boligsørgsmål« og »Kvindeproblemer«.

Hvert blad er en afsluttet helhed, som alsidigt belyser sit emne og rummer stof til diskussion, og som kan benyttes til en eller flere studieaftner, sådan som bladets daværende redaktør Kirsten Lauritzen udtrykker det i bladet.

Kirsten Lauritzen fortæller videre, at Folkevirke i den periode pr. år omfatter mindst 175 sider fordelt på seks numre. Prisen er 8 kr. pr. år! – og ligesom nu kan prøvenumre tilsendes »på forlangende«.

I 1974 udgives et blad under titlen

»At leve – med sig selv – med familien – i samfundet«.

Når jeg trækker dette nummer frem, er det fordi der i lederen står, at man for første gang vil lade hele 1974-årgangen danne en tættere sammenhæng end hidtil prøvet. Et valg, som forhåbentlig være til nytte for studie- og samtalekredse. Emnerne kan være oplæg til samtaler, Emnerne dette år er »Nyt syn på frihed«, »At leve«, »Kvindernes vilkår i alt dette« og »Tag del«.

Et blad fra 1984 – nr. 4 – har tema-

som ellers ville sidde alene om opgaven.

Det kan godt være, at en del af opgaverne ligger på få skuldre, men man ved også, at der ventes på, at Folkevirke dumper ind ad døren. Man ved, at bladet bliver læst med stor interesse – og at det bliver gemt.

De færreste smider deres Folkevirke-blad ud sammen med ugens aviser og reklamerne. Nej, det lægges hen på reolen og tages frem mange gange – nogle gange kan der gå år, inden det tages frem.

Men det tages frem, når et emne pludselig bliver aktuelt i medierne eller i diskussion. Den viden, som bladet rummer, er mange gange langtidsholdbar og rummer en basisviden, som ikke forgår.

Når man i et jubilæumsår som dette lader øjnene løber ud over det store felt, som hedder magasiner, fagblade og tidsskrifter, så kan man blive helt svimmel.

Der er mange, som bejler til læsernes opmærksomhed og tid.

Det, som gør Folkevirke anderledes er både bladets spændvidde og det store succes med at ramme aktuelle emner til trods for, at bladet kun udkommer fire – seks gange om året.

I de første år otte gange om året, siden blev det færre, og i dag er det mere reglen end undtagelsen, at Folkevirke udkommer fire gange om året.

Der går nogle måneder fra bladets tema lægges fat til læserne sidder med bladet i hånden. Der er også nogle – ja, ofte mange – økonomiske hensyn at tage.

Så der er mange brikker, der skal falde på plads inden et temanummer er klar.

STABILE REDAKTIONER

Når man ser tilbage på de redaktioner, bladet har haft gennem de mange år, slår det en, hvor stabile, de har været.

Folkevirkes initiativtager Bodil Koch sad som redaktør de første spændende år og var den, der prægede bladets linje mange år frem i tiden.

Da hendes politiske liv tog mere og mere tid, blev posten overdraget til Kirsten Lauritzen, som kendte Folkevirke godt og allerede sad i Folkevirkes forretningsudvalg.

Derefter kom Folkevirkes daværende formand Kate Heilbo til –

journalist og professionel til finger-spidsene. Hun havde en folkevirkelig tone i hele sin tilgang til stoffet og ramte altid ned i aktuelle emner. Hun sikrede bladets læsere det, som blev kaldt »first warning«.

En hurtig orientering og viden om emner, som siden ville komme til at fylde meget i samfundsdebatten og rundt om i Folkevirkes samtalekredse.

Efter 25 år på posten – i 1985 – gav Kate Heilbo stafetten videre til undertegnede. Vi havde mødt hinanden lidt tilfældigt – og jeg havde et par gange tidligere haft mulighed for at være gæsteredaktør på bladet.

Og – som om historien gentager sig – er jeg også blevet Folkevirkes formand for nogle år siden.

Set i bakspejlet virker det som om, at det er en god ide at have en tæt kontakt mellem bladets redaktion og folkevirkeligheden – kredsene og medlemmerne rundt om i landet.

Så selv om der er mange »brombærkrat«, så er der bestemt også mange »forunderlige blomster« på Folkevirkes vej. Blomster, som bladets redaktion fortsat gerne vil gå på opdagelse efter og fortælle bladets læsere om. ■

et »Holdninger til alder«, og her skriver overlæge Sv. Heinild om »Opdragelse og samfund«. Han skriver bl.a., at det nu adskillige steder bliver understreget, at et barns personlighedsstruktur dannes allerede i de første fem – seks leveår, og at barnet – hvis denne proces skal lykkes – har tre behov eller krav, som skal opfyldes. De er:

- sikkerhed og tryghed
- påskønnelse og anerkendelse
- kærlighed.

Læge Esther Møller skriver i samme nummer, at børn og forældre ikke bør undvære hinanden. At begge parter har behov for at føle sig nødvendige i en eller anden sammenhæng.

Læge Esther Møller skriver om »Unge syn på gamle«, »Mere tid sammen« og »Givende samvær«.

Hun slutter sin artikel med bl.a. at skrive:

»Jeg vil alt i alt vove en forpligtende påstand, at børn og gamle slet ikke bør undvære hinanden«.

I samme blad ser jeg, at der er sket et redaktørskifte. Den unge journalist Annemarie Balle bliver »ny i stolen«, som der står.

Men herom mere andet sted i dette blad.

Jeg vil slutte med et citat af K. Thormann, som har sagt: »Tag del i det, der er i din tid.

Del ud af dig selv til os andre – så trives fællesskabet«.

BOGANMELDELSE:

Når demens rammer hele familien

Af Annemarie Balle

»Farfar er ikke skør«
af Ellen Dalgaard Jensen.
Udgivet på Unitas forlag.
Kr. 98,-.

Selv om der skrives meget om demens og Alzheimer kan det være svært, når en familie oplever, at en af

deres nærmeste bliver ramt af netop den sygdom. Det er en sygdom, hvor man er tilbøjelig til at negligere symptomerne, fordi de kommer snigende.

Men en ting er at få stillet diagnosen – noget andet er at forholde sig til de mange ændringer i hverdagen.

De Samvirkende Menighedsplejer har udgivet en familiebog om netop demens. Bogen »Farfar er ikke skør« er skrevet af Ellen Dalgaard Jensen.

Der er dels en læselet-bog for bør-

nene og dels en vejledning for voksne. Sættet kan bruges i mange sammenhænge – hjemme hos familien, i børnehaven eller i skolen.

Bogen tager udgangspunkt i helt dagligdags emner – at den ældre ikke kan genkende familien, at de opfører sig mærkeligt eller at de afviser familien.

Der lægges på en ligetil måde op til en snak om nogle af de oplevelser, som de fleste vil få, når en i familien bliver dement. Det fortælles og dagligdags oplevelser – og i den medfølgende vejledning kan den voksne få stikord til en snak – og måske også blive gjort opmærksom på nogle af de følelser af f.eks. vrede og jalousi, som børn kan få, når de oplever en dement.

Bogen har vakt interesse uden for landets grænser og bruges i dag af den ungarske Alzheimerforening. ■

Folkevirke Nysgerrig

Har du lyst til at **opleve** ting på en ny måde og foretage tværsnit i debatten på en anderledes og overraskende måde, så er Folkevirke et bud på et spændende debatforum.

Folkevirke har specialiseret sig i at arrangere **debatmøder, studiekredse og kurser** landet over. Folkevirke har kredse flere steder, og de planlægger aktiviteter lokalt, mens Folkevirkes kontor i København planlægger større møder i samarbejde med interesserede, som brænder for en god ide.

Har du **en god ide**, men savner praktisk hjælp til at få den gennemført, så ring til Folkevirke og få en snak med oplysningskonsulent Lissa Kyhn – eller få tilsendt Folkevirkes tidsskrift.

Du kan også læse nærmere om Folkevirke på internetadressen www.folkevirke.dk

**Folkevirke, Niels Hemmingsens Gade 10, 1153 København K.
Telefon/Fax 3332 8311 · email: folkevirke@folkevirke.dk**

Jeg kan ikke undvære Folkevirke

– sagde læge Esther Møller, som gennem 45 år har haft mange uforglemmelige oplevelser i Folkevirke

Af Esther Møller

Allerede i de sidste krigsår blev jeg bekendt med denne fremragende formidler af social, kulturel og politisk oplysning. I årenes løb har jeg i lange perioder prioriteret børn og arbejde højere end Folkevirke. Dog har jeg gennem de forløbne 45 år alligevel været deltager i mange møder, weekend-kurser, højskoleophold, lejre, kørende studiekredse, teaterture og litteraturkredse.

Og hvorfor?

Jo jeg har altid vendt hjem beriget af foredrag og diskussioner om rele-

vante, aktuelle – eller evigt almenmenneskelige – spørgsmål.

Og jeg har hver gang nydt samværet med de mange vidt forskellige deltagere – engagerede, interesserede –, som kommer fra alle politiske partier og alle egne af Danmark. Jeg har altid følt mig velkommen og ligeværdig i en kreds af Folkevirkere.

RUNDT I LANDET

Og de kørende studiekredse!

Her har jeg deltaget i fire og haft nogle uforglemmelige og betydningsfulde oplevelser. Her vil jeg nævne en studiekreds inden for kunstens område: Et besøg på Carl-Henning Pedersens Museum i Her-

ning, hvor den kørende studiekreds fortsatte til bl.a. Odinteateret, Nørmarkskirken og Kunstmuseet i Holstebro, hvor vi traf maleren Jens Nielsen i en lille tilbygget æresbolig.

Der har også været en kørende studiekreds til Nordjyllands Kunstmuseum straks efter åbningen, hvor vi fik dels dets historie og dels dets skatte forevist af kyndige folk.

Folkevirke har også betydet, at jeg har været med på kurser på Nordens folklige Akademi i Kungälv – og besøgt Göteborgs store folkebibliotek en søndag eftermiddag. (Sovjet og Sverige er de eneste lande, hvor bibliotekerne holdes åbne om søndagen). I Göteborg lagde vi mærke til, at der kom mange gamle mænd med et barn ved hånden. Inde på biblioteket kunne bedstefædre spille f.eks. skak med deres børnebørn, mens bedstemødre kunne snakke om dukkestuer med småpigerne.

På hjemturen i bussen fødtes ideen med, at Folkevirke arrangerer bedsteforældre/børnebørn-lejre i skolenes efterårsferie. Hvert år siden 1976 har der med stor succes været arrangeret bedsteforældre/børnebørn-lejre forskellige steder i landet.

Tilslutningen har været så stor, at der i de senere år har været holdt lejre fire steder i landet.

Selv har jeg med stor succes været med på lejrene fem gange sammen med børnebørn eller indvandrerbørn. Jeg finder denne form for integration af aldersgrupperne meget betydningsfuld – og morsom.

VÆRDIFULDT TEMABLAD

Bladet »Folkevirke« er simpelthen uundværligt. I årenes løb har jeg samlet et helt bibliotek af tematumre dels til eget brug og dels til at have liggende i venteværelset. Her bliver Folkevirke meget læst og er til stor glæde for mange.

Så kort sagt: Jeg kan ikke undvære Folkevirke!

Et blad, som kan give inspiration

Af Britta Söhner,
Slesvigsk Kvindeforening

Det er vigtigt for folkevirkebrugere og andre læsere af bladet Folkevirke at få et godt blad, som uddyber et enkelt tema. På den måde får man mulighed for at se på emnet fra forskellige synspunkter og dermed kunne danne sin egen mening.

Samtidig er det også værdifuldt at få mulighed for at se, hvad der sker rundt omkring.

Det giver en inspiration og lyst til at beskæftige sig med emner, som

man måske ikke ellers havde fået. Det kan være et emne eller en bog, som en kreds i Folkevirke har taget op. Det kan f.eks. være en litteraturkreds under Folkevirke, som peger på en bog, som man så får lyst til at læse.

Mere overordnet synes jeg, at det kan være til stor inspiration for en bredere kreds, at bladet ligger fremme forskellige steder som f.eks. på biblioteker. Her kan det måske fange andres interesse, så Folkevirkekredse rundt om i landet på denne måde måske kan få flere brugere.

Hvorfor et nyt blad?

Folkevirkes grundlægger og bladets første redaktør Bodil Koch skrev det, man kunne kalde »bladets dåbsattest« i 1946. Det blev bragt i »I Dag«, som var Folkevirkes titel i de første år.

Her blev Folkevirkes rammer lagt og de er blevet fulgt i mange år – men også udviklet i takt med, at det omgivende samfund har ændret sig.

Folkevirkes adelsmærke har netop været at være det, som er blevet kaldt »first warning«. Folkevirke har gennem de første 60 år holdt sig for øje hele tiden at være vågne over for strømninger i samfundet uden at ville lefle for strømninger og tækkes det populære.

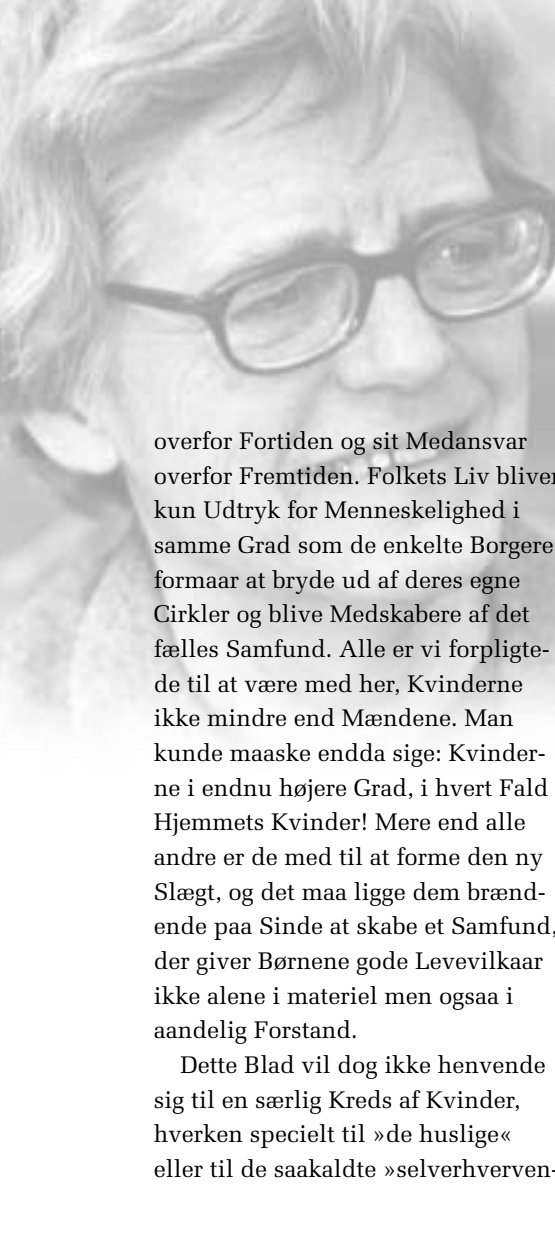
Af Bodil Koch

EEN TING har de sidste Aartier lært os: vi har ikke Lov til at forholde os passive overfor vort Lands Udvikling, overfor Stat og Samfund. Det kan synes nok saa rimeligt og udmærket, at det enkelte Menneske ofrer al sin Interesse paa sin egen Familie, sit eget Erhverv, sine egne ydre og indre Problemer, ikke desto mindre aabnes derved Vejen for alle de onde Kræfter i Tilværelsen, som vil lægge det gode og sunde Menneskeliv øde.

Gennemsnitsborgerens samfundsmæssige Passivitet giver magtsyge Fantaster og samvittighedsløse Stræbere en sikker Mulighed for at naa frem til næsten ubegrænset Indflydelse. Det har vi faaet tilstrækkelig Anskuelsesundervisning i. Derfor taler de senere Aars Historie sit manende Sprog til hver enkelt af os: det gælder nu ikke om hurtigst muligt at falde til Ro igen og finde ud af, at Skylden for Tidens Ulykke og Elendighed ligger hos andre – i andre Lande, i andre politiske Systemer eller Partier end det, man selv tilhører – men det gælder om, at hvert enkelt Menneske vaagner op til at forstaa sin personlige Medskyld



Folkevirkes initiativtager og første redaktør Bodil Koch.



overfor Fortiden og sit Medansvar overfor Fremtiden. Folkets Liv bliver kun Udtryk for Menneskelighed i samme Grad som de enkelte Borgere formaar at bryde ud af deres egne Cirkler og blive Medskabere af det fælles Samfund. Alle er vi forpligtede til at være med her, Kvinderne ikke mindre end Mændene. Man kunde maaske endda sige: Kvinderne i endnu højere Grad, i hvert Fald Hjemmets Kvinder! Mere end alle andre er de med til at forme den ny Slægt, og det maa ligge dem brændende paa Sinde at skabe et Samfund, der giver Børnene gode Levevilkår ikke alene i materiel men ogsaa i aandelig Forstand.

Dette Blad vil dog ikke henvende sig til en særlig Kreds af Kvinder, hverken specielt til »de huslige« eller til de saakaldte »selverhverven-

de« (som om ikke Hjemmets Arbejde var et i høj Grad selvstændigt Erhverv). Det vil være et fælles Forum for alle Kvinder – og Mænd for den Sags Skyld ogsaa – som mødes i Overbevisningen om, at Hjemmet er Samfundets Kerne, men som samtidig er klare over, at der i lige Grad er Fare paa Færde, om dette Hjem bliver ved at være en nutidsfjern Idyl, eller det uarter til at blive en Art Pensionat for Familiens omstrefende Medlemmer. Derfor vil »I Dag« – Folkevirkes Blad – værne om de Værdier, der fra Tidernes Morgen var Hjemmenes Grundlag: - Respekten for Mennesket, Tilliden og Gensidigheden, men det vil gøre det med en klar Erkendelse af, at disse Værdier bevares ikke gennem en stædig Vedhængen ved overleverede Former og Tankesæt, men kun gennem levende Modtagelighed overfor nye Tiders nye Tanker, gennem en utrættet Villighed til stadig at flytte Teltplæene, om det skulde vise sig nødvendigt.

Det er vist en Kendsgerning, at Kvinder i høj Grad er Bladlæsere; den Form for læsning passer dem,

fordi de almindeligvis har deres Fritid i en halv Time hist og en Time her. Men altfor ofte naar de ikke videre end til de rent underholdende Blade. Det Maanedtsblad, vi nu begynder at udgive, vil for saa vidt søge at komme den naturlige Trang til Underholdning i Møde, som det vil bringe litterære Bidrag og forskelligt kulturelt og alment Stof. Men dets Sigte er et andet end det rent underholdningsmæssige: det vil knytte Kontakt mellem Læseren og Verden udenom, og derfor vil det væsentlig lægge an paa i let og tilgængelig Form at bringe korte Artikler om Samfundsspørgsmaal af social, politisk eller økonomisk Art. Ikke at vi drømmer om at give fyldestgørende Orientering – vi fortrøster os til, at det kommer ikke an paa Fuldstændigheden men paa, om det kan lykkes nu og da hos Læseren at tænde den Gnist, der lyser op og sætter i Gang. Uden at være præget af nogen bestemt politisk eller konfessionel Tendens ønsker »I Dag« blot at være en stilfærdig Medkæmper for fri og god og sund Menneskelighed. ■



Folkevirkes stemme er også temabladet

Af Karen Herand

Folkevirke udgiver et temablad, som med sine yderst nuancerede temaer lægger op til debat om aktuelle emner og henvender sig til en bred vifte af brugere – både inden for det kulturelle, politiske og sociale fag- og interesseområde.

At Folkevirke altid har haft et blad hænger sammen med, at Folkevirke har noget at sige.

– Og noget at skulle have sagt. Folkevirkere har mange forskellige

virkeligheder og virker på vidt forskellige felter på mange forskellige måder. Derfor er der brug for en fælles referenceramme. Et debatskabende tilskud - og ikke mindst det stof, man i kredsene kan bygge studie-kredsarbejdet op om eller tage udgangspunkt i.

I bladet får man information og overblik over de mange aktiviteter, der findes ude i alle kredsene, som er spredt over hele landet. Derved kan kredsene inspirere hinanden – og den enkelte kan opsøge netop det, der findes relevant.

At bladet udadtil er et flot visit-

kort er en særlig kvalitet, der er med til at tydeliggøre, hvad Folkevirke står for og kan tilbyde.

Alle, der i forbindelse med Folkevirke har noget på hjerte, har mulighed for at få spaltepads. Signalet med 'den åbne dør', som Folkevirke ønsker at være, er dermed også sikret i skriftlig sammenhæng. Det er altid velkomment når flere fra Folkevirkes kreds bidrager med indlæg.

Hermed har jeg peget på noget af det, jeg mener taler for, at Folkevirke fortsat skal udgive et temablad.



Træet har i mange år været en del af Folkevirke. Det har bl.a. været brugt i forbindelse med jubilæer, fordi det er et smukt symbol på Folkevirkes aktiviteter. At der er rødder, som skal plejes, grene og kviste, som vokser, samt blade og blomster, som ændrer sig. Sådan er Folkevirke også – der holdes fast rødderne, men Folkevirke er også klar til at tage nye udfordringer op og forandre og udvikle sig. En holdning, som Folkevirkes tidligere formand Grethe Dige Østergaard fortæller om.

os til at forstå, fandt altid de ord, som skulle siges netop nu. Vi, som var helt unge, nærmede os i ærefrygt, men Bodil havde en særlig evne til at få enhver til at føle, at netop hendes tilstedeværelse var nødvendig for helheden.

Det blev utrolige dage med russisk litteratur – udenrigspolitik – musik og kunst med partoutkort til Louisiana – og digtene!

Den største oplevelse var den uhøjtidelige åbenhed og munterheden. Her kom man som en rejsende uden bagage, løsrevet fra alle hverdagsroller – kom som den man var og blev accepteret på trods af alle uligheder.

– Og det blev til gentagelser, omend med års mellemrum – har med tiden udviklet sig til et varmt fællesskab, og mange venner har jeg fået i Folkevirke, dette mødested, som jeg ikke tror findes mage til. Her serveres ikke færdigpakkede løsninger, men oftest konfrontationer, alt hvad der bevæger sig i tiden stilles til skue. Kom selv og tag tingene i øjesyn og dan dig din egen mening.

I en verden i hastig forandring er folkeoplysning nødvendig, vigtigst af alt tror jeg at bevare åbenheden i samtalen på tværs. Vi skal have kærlighed og overskud til at gøre

noget for os selv og vores medsøstre hjemme og ude, derfor er vi nødt til at begynde her og nu, bryde grænser og fordomme – begynde samtalen.

Vi må lære at give plads for forskelligheder, må åbne os for de anderledes. Det kan vi, når vores viden er størst mulig, og vi har viljen til åbenhed. Vi må lytte og forstå. Vi må bruge vores overskud både i nære og fjerne krav.

Hvis jeg skulle plante en skov i dag, ville jeg sørge for gode ammetræer for de små og spæde – plante de sartere vækster af alle slags i læ af de stærke og robuste, som står med rødderne dybt nede i jorden.

Hør, hvad Poul la Cour siger i fragmenter af en dagbog:

»Træer i min have, dag og nat åbner I armene i en stor, alvorlig bevægelse og får os til at glemme, at I aldrig lukker dem...

Også vi er bundet og kender kun af tilværelsen den lille del, hvori vi kredser.

Også vi gynger i gåder. Også vi fik arme til at åbne...

Og umærkeligt udvider de lydløse ord om træerne sig og viser dig din bestemmelse: Vi alene fik arme til at lukke om noget.«



Drømmene, kærligheden, børnene – og træerne

Af Grethe Dige Østergaard,
tidl. formand for Folkevirke

Først var det drømmene, kærligheden, børnene – og træerne.

Først var det klatretræerne og min mormors pæretræ med de store saftige frugter, der dryppede sød saft, når man satte tænderne i.

Senere træerne i alleen, hvor jeg daglig gik, og hvor man i efteråret kunne få det tykke visne løvlag til at rasle og blive levende igen, når man sparkede sig vej.

Meget senere plantede jeg en skov. Først fyr, bøg og eg, som skulle give læ for de spæde planter af ædlere nåletræer. – Det var lykkeligt at se træerne vokse om kap med mine 3 små piger – se træerne blive til skov og give ly for fasaner, småfugle og harer, som alle fandt yngleplads, selv et rådyr fandt en grantykning egnet til værn for sit nyfødte lam.

Det gamle kirsebærtræ ved stengærden stod nok mit hjerte nærmest. Med sin kæmpekrope synes det at nå fra jord til himmel, lige dejligt med sorte vintervåde grene i silhouet mod den blege himmel, et skjul for småfuglene, når musvågeparret kredsede i deres jagt efter byt-

te – som når det allerede i marts-april blev mindre gennemsigtigt, fordi knopperne svulmede for til sidst at briste, og træet stod der i al sin hvide pragt. At stå under træet en lys sommernat – næsten skjult af de hængende hvide blomstergrene – var som at være midt i et eventyr.

At omgås træerne har lært mig meget om mennesker – om vore forskellige behov og muligheder, og der er stadig træer i mit liv. I vor gårdhave står et poetisk træ – en gave fra en kær ven. Om foråret bærer det lette hvide blomster, senere får det røde bær, som fuglene er glade for.

Folkevirkevenner har nylig foræret mig et helt anderledes træ – Malt af Magritte.

Under den smukke hvælvede krope åbner sig stammens døre – og de får mig helt selvfølgelig til at tænke på den åbne dør i Folkevirke, som jeg for mange år siden gik ind ad for første gang på Krogerup. Første-

gangsoplevelsen blev næsten overvældende – 100 kvinder på een gang! Efterhånden skilte de sig ud fra hinanden, i studiekredsene kom vi hinanden nærmere, for ikke at tale om havestuen eller på køjekanterne i sene timer, hvor snakken ikke kunne få ende, og Bodil Koch gennem tobakstågerne citerede Klaus Rifbjergs Camouflage og fik os til at forstå, hvad der stod mellem linjerne. Meget andet fik hun



Folkevirke har i hele sin levetid kæmpet for sin plads inden for folkeoplysningen. Folkevirke har aldrig ønsket blot at falde i et med tapetet. Det har været svært og kostet mange kampe.

Folkevirkes styrke har været engagerede græsrodder – ildsjæle – som har ønsket deres egne rammer. Folkevirkebrugere har ønsket at sætte deres egen dagsorden – en dagsorden, som set i bakspejlet har vist sig bæredygtig.

Selv efter 60 år er Folkevirkes tilgang til debatterne og ønsket om en udøgmæssig holdning på tværs af alle skel – sociale, kulturelle, politiske, aldersmæssige og religiøse – stadig gangbar.

I dagens samfund, hvor linjerne trækkes hårdt op, er der brug for Folkevirkes stemme.

En leder fra bladet Folkevirke fra 1951 har stadig gyldighed. Den blev skrevet af bladets daværende redaktør Kirsten Lauritzen.

Bodil Koch var i mange år den drivende kraft i Folkevirke – en ildsjæl, som også i det politiske liv engagerede sig i samfundsdebatter. Her ses hun i en engageret samtale med den daværende amerikanske udenrigsminister Dolles.

Vort mål

Al hjælp er gavnløs for en mand, som ikke vil, hvad ej han kan

(Ibsen)

Af Kirsten Lauritzen

KÆRE LÆSER!

Det er med stor bekymring, jeg har overtaget hvervet som ansvarshavende redaktør af Folkevirke, for jeg har aldrig før redigeret så meget som et skoleblad, men da de tidligere redaktører ikke havde tid til at fortsætte, besluttede jeg at vove forsøget for at hindre, at bladet gik ind netop nu, hvor der er så hårdt brug for Folkevirkes arbejde.

I dag er kvindernes medvirken i det politiske liv måske endnu mere nødvendigt, end da vi for 7 år siden mødtes i Ida Råhauges lejlighed på Christianshavn for at drøfte, hvad der kunne gøres for at vække kvindernes interesse for det samfund, vi lever i. Dengang var vi midt i en krig, nu trues vi af en ny, hvis ikke alle gode kræfter sættes ind for at hindre den. Hver eneste dag

hører vi om militære forberedelser, og der kaldes på både mænd og kvinder til værnene; men det er kun en forholdsvis lille del af befolkningen, der på denne måde kan være med til at styrke vort forsvar. Derimod kan alle – selv gamle, svage og fortravlede mennesker – være med til at styrke den sociale, den økonomiske, den moralske og den åndelige front, og det kan måske i det lange løb være af lige så stor betydning som at skabe et stærkt militært beredskab. Når amerikanerne har ofret så store summer på Marshallplanen, skyldes det også erkendelsen af, at sund økonomi og gode sociale forhold er et nødvendigt led i forsvaret. De store militære udgifter vil sikkert føre til nedskrivning af de sociale bevillinger og en ringere levestandard, men det kunne opvejes, hvis blot alle de, der ikke yder en indsats på det militære område, følte det som deres pligt at medvirke til, at deres land blev stærkere socialt, økonomisk, kulturelt og moralsk.

Det kan måske lyde mærkeligt at tale om moral i denne forbindelse, men jeg tror, at en del af den svaghed, vi mærker i de demokratiske lande, skyldes, at vi ikke er overbeviste om, at vi helt og fuldt har retten og sandheden på vor side. Vi har set magtpolitik og hensynsløshed også fra vestmagternes side, vi har hørt løgne og fordrejelser af sandheden, som har svækket vor tillid til de oplysninger, vi får fra vore egne kilder. Jeg er overbevist om, at tilliden kun kan genvindes, hvis vi holder op med at dække over de fejl og uretfærdigheder, vesten har ansvaret for, og i stedet prøver at råde bod på den uret, der er begået. Det er muligt, det bliver kvinderne, der vil gå foran ad denne vej, i hvert fald er både Bodil Koch og Elin Appel inde på den.

Det vil også svække vestens lande, hvis vi på grund af de store militære udgifter bliver socialt ringere stillet, end vi er nu, og det er nødvendigt, at alle, der overhovedet har mulighed for det, hjælper med til at hindre, at de

forholdsregler, der nu træffes, kommer til at gå ud over dem, der i forvejen har det sværest. Vi har hidtil i for høj grad slået os til ro med, at det var myndighedernes sag at tage sig af de mennesker, der ikke kan klare sig selv, men som forholdene nu har udviklet sig, må også andre tage fat. Når man tænker på, hvad enkelte mennesker som Peter Sabroe, Karen Jeppe, Florence Nightingale og mange andre har kunnet udrette, må man spørge sig selv, om der havde været så megen fattigdom og nød i Danmark, som der er nu, hvis hjælpsomheden fra menneske til menneske havde været større.

Love om understøttelse fra det offentlige kan hindre den værste elendighed, men kan aldrig erstatte medmenneskers hjælp. Derimod kunne selv den hårdeste nedskæring af offentlig understøttelse afhjælpes, hvis der i hvert sogn, hver by, hver kommune, var mennesker, der, uden at være betalt for det eller ansatte til det, tog sig af dem, der havde det svært. Der kunne oprettes børnehaver, vugge-

stuer, børneparkering, samlingssteder for gamle og invalide; der kunne indrettes systuer til hjælp for blinde og gamle mænd, som ikke selv kan sy, og utallige småbørn kunne beskyttes mod brutalitet og overlast, hvis der blot var nogle, der interesserede sig for deres skæbne.

Her er et felt, hvor kvinderne har særlige forudsætninger for at gøre en indsats, og de numre af Folkevirke, vi udsender i år, skulle gerne give inspiration til alle dem, der vil tage en opgave op til gavn for samfundet. Ikke alle magter store og krævende opgaver, og derfor begynder vi med at udsende et nummer af bladet, som handler om et kvindearbejde, som alle kan være med til at støtte – Forbrugerrådets og Statens Husholdningsråds arbejde for at få bedre og mere holdbare varer frem på markedet. Vi må stille os bag disse organisationer, ikke blot for selv at få mere ud af de penge, der bliver tilbage, når skatter og afgifter er betalt, men også fordi det vil være til gavn for landets økonomi, at vor valuta bruges til de bedste og mest nødvendige varer, og at materialerne forarbejdes forsvarligt. *Skal forbruget ned, må kvaliteten op.*

Hvis det lykkes kvinderne at opnå et resultat på dette område, vil vi desuden få større mulighed for at komme i kontakt med de husmødre, der nu stiller sig uden for det politiske arbejde og ikke vil slutte op om kvindeorganisationerne, fordi de ikke kan se, at det betyder noget, om de er med eller ej. De føler sig ubetydelige og forstår ikke, at det netop er dem, samfundet har brug for, at det er den omsorg og kærlighed til andre, der kommer til udtryk i deres arbejde i hjemmene, som savnes i det sociale og politiske liv.

Kunne Folkevirke medvirke til, at kvinderne i højere grad end nu prægede samfundet, ville vort mål være nået.

Kirkes blad – en uundværlig del af foreningen Folkevirke

Af Shirley H. Højbjerg

Foreningen Folkevirke kunne i 2004 fejre 60 års jubilæum.

Det skete med pomp og pragt i form af en formidabel fest i Roskilde.

Festlighederne fortsatte med en kulturrejse for Folkevirkerne. Rejsen gik til Spanien og var flot arrangeret af Ellen og Hartly Kristiansen.

Alt dette har været grundigt omtalt og beskrevet i foreningens blad Folkevirke.

Bladet er uundværligt for foreningen. Det er vort ansigt udadtil, men uden vores dygtige og energiske redaktør, Annemarie Balle, ville vi ikke have haft økonomi til et så alsidigt blad.

Det handler ikke kun om, hvad der foregår internt i foreningen. Det tager aktuelle emner op både nationale og internationale.

Ethvert emne og enhver artikel kan selvfølgelig ikke interessere alle lige meget, men alle kan finde noget af interesse i hvert blad.

Jeg er sikker på, at vi alle gemmer bladet og ved givne lejligheder finder det frem, når der kommer »noget« op og bruger bladet til at genopfriske hukommelsen.

Ja, sådan lyder et lille bidrag fra en tilfreds læser.



Folkevirke har budt på mange oplevelser – på de årlige højskoleuger var der tilbud om mange foredrag og aktuel orientering af Folkevirkes daværende konsulent Edith Loiborg. Her er hun ved at gøre klar på Vallekilde Højskole i 1980.

UGEPROGRAM

Folkevirkes ugeprogram er så »sne-digte« planlagt, at der er noget for enhver smag – d.v.s. at der inden for 5-6 døgn tilbydes 10 studiekredsemner hvor hver deltager kan nå to stk. á to dages varighed.

Imellem de to dage – altså på tredje dagen er der en stor fællesdag. Hver aften er der foredrag, hvor emnerne har været bredt favnende med utrolig gode diskussioner bagefter. Vi har tit oplevet, at det var svært at give slip på en foredragsholder. Måske ikke så underligt, da det netop er kendetegnende for Folkevirke, at få fat på »celebre« foredragsholdere – altså folk der virkelig har indsigt, baggrund og viden i et bestemt emne. Til eksempel kan nævnes: Anne Sophie Seidelin, Henning Skårup, Mette Kofoed Bjørnson, Tage Skou-Hansen, Peter Seeberg, Jørgen Thorgaard, Vibeke Sperling, Birthe Weis, Poul Dam og mange, mange flere.

Et bestemt emne f.eks. var »Oprør fra midten« og »Arbejde – et privilegium« to af emnerne. Dagen kunne så starte med et oplæg af en sagkyndig og derefter gruppearbejde – eller der blev taget udgangspunkt i en bestemt bog, som så igen blev diskuteret.

I de senere år er fællesdagen udelukkende blevet koncentreret om kulturelle oplevelser i det område, hvor ugekursen blev afholdt. Det skal lige nævnes, at et ugekurs kun bliver holdt tre gange på samme sted – derefter skiftes til en ny højskole. Dette gør, at fællesdagene giver gode oplevelser fra de forskellige egne af landet.

Igen er det på sin plads at nævne nogle eksempler. Louisiana var naturligvis et attraktivt sted, da kurset blev afholdt på Krogerup Højskole her blev de forskellige udstillinger godt suppleret af oplæg fra forskellige kunstkere med til-

knytning til højskolen. Kurserne på Båring Højskole stod hovedsageligt i »de fynske maleres« tegn – og på Ry Højskole er det især Asger Jorn, vi husker.

Af andre ting fra ugekursene, der har grebet os, er kursisternes egne bidrag – det være sig den megen fællessang og de meget individuelle indslag. Hver dag starter med morgengymnastik – noget vi personligt aldrig har været med til – jvf. de sene »nattemøder« – derefter er der morgensang – ledet af en af kursisdeltagerne, der har et eller andet på sinde – evt. et digt eller en oplevelse, vedkommende vælger, hvad der skal synges.

En god varm start på dagen.

Naturligvis er der også mulighed for at få mere konkret Folkevirke oplysning – det være sig indsigt i forskellig materiale til brug for studiekredse hjemme i vor egen dagligdag.

Som et punktum finale på ugekursen er den sidste aften. Hvordan det så end – rent tidsmæssigt – kan lade sig gøre – ja, så bliver der stablet en festaften på benene med underholdning, sang, og dans (folkedans i alle afskygninger). – Nogle formår sågar at lave små parodier over f.eks. de forskellige studiekredse og foredrag. Alle slutter kurset af i et festligt fællesskab. Se – det er hvad vi forstår ved et socialt samvær.

Afrejse næste dag... nok lidt vemodigt – men dog glædeligt, idet alle får oplevelser med hjem – og når begejstringen har lagt sig ligger der gode ting tilbage, der kan anvendes til mangt og meget i den enkeltes hverdag.

Vi håber, at vi har givet et lille indblik i Folkevirkes ugeprogram. Vi har prøvet på at give lidt saglig oplysning – men især at give udtryk for det, som vi synes er det vigtigste nemlig det sociale samvær. Uden dette ingen grobund for »livets salt« – som er oplysning, viden og indsigt.

I al beskedenhed.

og foredrag, der har været på programmet i de mange år vi har været med:

Punktnedslag i to dramatiske værker
Musik - hvad skal vi med det
Økonomiske sammenhænge
Sproget som magtfaktor
Er samfundet godt nok? - Er vi gode nok til samfundet?
Hvad kommer digtning mig ved
Abstrakt kunst
Aktuel udenrigspolitik
Musikkens betydning for personlighedsudviklingen
Hvem bestemmer i Folketinget?
Kultur - vilje til vækst
Kunst som sprog
Livssyn og levevis
Kvinder og magt
Kinesisk lægekunst Fra Bach til Rock
De store religioner

Ja, vi kunne såmænd blive ved, da hvert ugekurs har mange forskellige tilbud.

Folkevirke er »Livets salt«

– oplysning viden og indsigt

Af Kamma Ingvorsen
og Pernille Vestergaard

Det hele startede i sommeren 1976!

Vi var to ganske »Folkevirke-uvide-
dende«, der havde meldt os til et
ugekursus på Båring Højskole – dog
anbefalet af en »Folkevirkevidende«.

Iført nogen skepsis havde vi for-
ladt hjemmets arne (mand og børn)
og ankom til indkvartering og vel-
komst. – Vi skulle bo på værelse
sammen, så vi havde ingen proble-
mer med det sociale samvær – vi
havde hinanden at støtte os til under
hele kurset. Men den illusion blev vi
hurtig revet ud af – idet den første
praktiske oplysning gik ud på, at vi
skulle sætte os ved forskellige borde,
til hvert måltid, for at lære nye og
kende.

– Nu havde vi så ikke hinanden at
støtte os til i spisepauserne! – men
det blev nu ikke noget problem –
tværtimod. Kurset havde slet ikke
måltider nok til at lære alle
de pragtfulde menne-

sker at kende, som vi kunne have
lyst til.

Nå, – der var jo også andre »møde-
steder«.

Der var først og fremmest de
studiekredse, som vi hver især havde
meldt os ind på – og der var foredra-
gene om aftenen med de gode
diskussioner til langt ud på natten.
Det sidste resulterede i, at det sociale
samvær på værelset, os to imellem,
blev effektueret i få timers tiltrængt
søvn.

At huske de forskellige studie-
kredse og foredrag det år er lidt
svært. Dog er der noget, vi husker
tydeligt – nemlig et kursus hver mor-
gen, der hed »At turde ta' ordet« –
men... det turde vi nu ikke ta'. Efter-
hånden som kurset skred frem kunne
vi helhjertet tilslutte os det lille citat
af Mathilde Fibiger, som næste års
program startede med: »Vi tilhører
ikke os selv, vi tilhører hinanden«.

Alt i alt gav det ugekursus os –
trods vor skepsis – en utrolig appetit
på Folkevirke, og alt hvad det inde-
bærer. Vi måtte samtidig erkende, at

Folkevirke havde »fået skovlen
under os« – hvilket

*Det er blevet sagt, at har man først lært Folkevirke at
kende, så slipper man hverken foreningen eller bladet igen.*

Flotte ord i en tid, hvor der er så mange tilbud.

*Et par af de folkevirkere, som har deltaget i mange
aktiviteter, fortæller her i en artikel lidt om,
hvad det er, som gør Folkevirke så særlig.*

var en lidt mærkelig fornemmelse
den gang. I dag stortrives vi med det.

INGEN SLINGER I VALSEN


Tilmelding det næste år skete i god
tid og udrustet med en stor, stor
åbenhed for alt og alle – tog vi igen
afsted.

Ikke blot slugte vi studiekredsene,
foredragene m.m. – men også det
sociale samvær, som vi ydermere
blev storforbrugere af. Ja, så meget at
de fleste nætter blev til socialt sam-
vær i fulde drag. Et sted blev vi dog
forment adgang - nemlig til kurset
»At turde ta' ordet«... for det turde vi
godt ta' – endda i rigeligt mål.

Efter det andet år var vi overbevi-
ste om, at Folkevirke var kommet til
os – for at blive.

ÅNDELIG FØDE

Nu er det på sin plads at fortælle om
den gode »åndelige føde«, der bliver
serveret på et ugekursus. Derfor vil
vi give en lille forsmag på nogle af
de utallige emner på studiekredse



*Folkevirkere mødte talstærkt op til
højskoleugerne – og vente inspirerede
hjem efter en uge. Her er det folkevirkere,
som i 1993 siger »tak for denne
gang« efter en uges inspiration på
Krogerup Højskole*

Er det dog noget for mig?

Af Ruth Kristiansen

JA, det kom lige midt i opvasken, og når det er fra Folkevirke, må det ses efter med det samme. Kursus på Krogerup – nationaløkonomi og atomtidsalderen! Er det dog noget for mig? »Jo, mor, det ku' være sjov, så ku' du fortælle os om atombomben,« men ved siden af sad far og rystede på hovedet, »du og nationaløkonomi er som ild og vand, der er ingen forening mulig« – og det slog hovedet på sømnet. Det kunne dog være, at når far ikke var til stede og kunne håne min lille forstand, at jeg så kunne lære lidt nationaløkonomi. Ja, tænk at komme hen et sted, hvor man kan få lov at være lige så dum, man er – og bare spørge og spørge, det ville være dejligt.

Lidt betænkelig var man måske ved udsigten til at skulle dele værelse med en vildfremmed, og der gik rygter om, at man på Folkevirke-kursus var dus, men lederen ramte i centrum, da hun den første aften talte om vor forvirrede tid, hvor vi møder hverandre på en mere åben måde end før, hvor vi i vor uro »kender en usynlig streng af tillid i os«. Vi trænger til samhørighed, så enkelt er det, og man opdagede hurtigt, at samhørigheden voksede blandt dette holds kursusdeltagere, og man glædede sig til at komme »hjem« på værelset til sin kontubernal og drøftede tingene med hende.

Altså er vi nu midt i det hele – alle 54 – og det går løs med studiekredsarbejde og foredrag. Nationaløkonomien viser sig at være lige så meget hjemmenes økonomi som statens og forbindelsen mellem disse, og det hele er i et plan, hvor vi får stort udbytte af det.

Psykologikredsen havde så stor succes, at den måtte dubleres, og undervisningen gik sandt at sige ikke efter det sædvanlige skema, vi fik snuset til en mængde forskellige problemer, men samtidig var undervisningen menneskelig og personlig. Hvad mener De f.eks. om, at man under grafologien fandt ud af, at man selv ikke var færdig som menneske? i første øjeblik bli'r man flov og lidt rædselsslagen, i næste lykkelig – så er der jo mulighed endnu!

Men lå disse foredrag om »atomtidsalderen« og »hovedlinier i den økonomiske politik« nu ikke for højt for almindelige koner som os? Nej, man er nødt til at indrømme, at Folkevirke har en strålende evne til at finde eminent dygtige mennesker, der forstår at tale jævnt om store ting.

Talerkursus – land og by – litteraturskredsen – kommunalpolitik – og »hvad er kristendom« – alt gav det nye tanker eller nyt lys over gamle kendsgerninger, satte os igang, så vi vendte hjem sprængfyldt til randen med tanker, der ikke var helt fordøjede endnu. Stadig bli'r jeg herhjemme taget i, at man siger: »er du nu på Krogerup igen?« Og det er jeg. Et replikskifte, et postulat, en med glød

Ideen til at danne Folkevirke blev grundlagt i en svær tid – under Den anden Verdenskrig. En tid, hvor kvindernes situation var en ganske anden end i dag. Det var en svær tid – en brydningstid.

I Folkevirke fik mange kvinder nogle muligheder, som man ikke kunne finde andre steder.

Folkevirke har aldrig lagt op til de store brydninger, men derimod givet deltagerne mulighed for selv at tage stilling og selv vælge, hvilken vej, de ville gå.

Men dog stillet krav om, at man skulle kunne argumentere for sine valg og tage afsæt i nogle klare – og forpligtende – valg.

En holdning, som også dette indlæg af Ruth Kristiansen fra 1949 tydeligt giver udtryk for.

forfægtet påstand dukker op og må gennemtænkes. Krogeruptankerne og inspirationen lever endnu og skal i vinter komme dem herhjemme, studiekredsen og os selv til gode. Det hændte jo af og til, at Poul la Cour blev citeret for os, lad mig føje et citat til: – da kilderne brød op i dit sind, og du fyldtes af bevægelsens varme, da et stort vejr drog igennem dine grene, kendte du befrielsens ansigt. Du mærkede dens komme ved et ryk i din rod.

Vi ved, det forpligter at modtage meget der skal deles ud nu. ■

Grundlovsgivere

Den danske grundlov revideres sjældent. Den blev vedtaget i 1849 og først revideret i 1953. Der har i de seneste år været debat om en ny revision – men det er noget, der her i Danmark tages tilløb til. Sådan har det nok altid været.

Set i bakspejlet var det også bladet Folkevirke, som i 1949 – i 100 året for den første grundlovs vedtagelse – der lagde op til en fornyet debat.

I en af bladets artikler fra 1949 blev dette debatindlæg bragt.

I DEN SAMLING *Danske taler gennem 100 år*, som udkom for nogle år siden, er der kun een, som er holdt af en kvinde, og det er en grundlovstale. En skøn junidag i 1912 samledes på Skamlingsbanken en tusindtallig forsamling, hvoraf de fleste var kvinder, for at høre forfatterinden Gyrithe Lemche tale om grundloven. Man stod da over for en grundlovsændring, der skulle give folket juni-grundloven fra 1849 tilbage, dog i en form, som var tillempet efter den udvikling, som havde fundet sted siden; bl.a. var det givet, at kvinderne ville få valgret. Selve det at opnå valgretten var ikke længere et problem. Det var derfor heller ikke kvindernes valgret, Gyrithe Lemche samlede sin tale om. Hun flyttede med Aleksander Kjellands udtryk støtterne længere ud. Hun forlangte, at kvinderne skulle være med til at give den grundlov, som de og mændene

sammen skulle leve under. »Kvinden som grundlovsgiver« – denne »umulige« tanke var det, hun ville åbne vej for, altså først en grundlovsændring, der gav kvinderne valgret og valgbarhed, dernæst den almindelige grundlovsrevision:

»Vi kræver delagtighed i de forfatningslove, vi skal medvirke under. Om vi skal have et landsting efter lige og almindelig valgret eller et privilegeret landsting eller slet intet landsting – vi forlanger at blive spurgt. Om vi skal have stat og kirke skilt ad eller blive ved den gamle folkekirke – vi forlanger at blive spurgt. Om vi skal have forholdstalsvalg eller enkeltmandsvalg eller valg efter samstyreprincippet – vi forlanger at blive spurgt. Men det sker ikke, før det er gået op for os alle, at kvindernes anerkendelse som politiske borgere, det er ikke den andenrangs begivenhed, som man nu i almindelighed vil gøre den til. Den betyder mere end en udvidelse af valgretten, end en forøgelse af vælgerfolket og dets repræsentanter. På tinge, den betyder et brud med den fortid, som kun anerkendte eet styrende princip i det offentlige liv: det mandlige princip, den betyder ikke mindre end et systemskifte. Og der har siden enevældens indførelse her i landet ikke fundet et så afgørende systemskifte sted. Thi grundloven af 1849, den betød ikke, som folk i almindelighed mener, enevældens afskaffelse, men den betød kun enevældens overførelse til mændene. Først den grundlovsændring, som giver kvin-

derne politisk ligestilling med mændene vil betyde, at nu er enevælden afskaffet i Danmark...

Vi er gået op på et højt sted i dag, og fra et højt sted er der udsyn, udsyn både over det, som ligger foran, og det som ligger bag... måtte vi, når vi nu om lidt stiger ned igen fra dette sted medbringe den bevidsthed, at i dag har vi flyttet kvindesagens grænsepæle ud, plantede vi vore støtter i det krav: Ingen større forfatningsrevision i Danmark uden kvindernes medvirken.«

Gyrithe Lemches tale var en stor tale: – man fængsles af den endnu i dag, når man læser den, og man kan tænke sig, hvilket begejstret bifald den har høstet hin dag på Skamlingsbanken. Men den fik ingen politisk betydning – ikke den ringeste. Grundlovsrevisionen gik sin gang, og kvinderne fik deres valgret, men de fik i øvrigt ingen indflydelse på grundloven af 1915, den, som vi endnu lever under, og som vi atter vil revidere.

Hvorfor ikke? Velsagtens fordi der ikke stod kvinder bag Gyrithe Lemches krav. De tusind på Skamlingsbanken repræsenterede måske titusind, som havde en anelse om, hvad det hele gjaldt, men der var alligevel ikke nær nok, der forlangte at blive spurgt. Og hvordan er det i dag? Hvor mange – mænd og kvinder, men vi tænker i denne forbindelse mest på kvinderne – ved rigtig, hvad vi fester for, når vi holder 100-års grundlovsdag? Og hvor mange ved for alvor – nej, det er vel for



Nina Sørensen: – Sansen for mangfoldighed – pluralisme – forekommer mig at være den betydeligste opgave for folkeoplysningen fremover.

bygge. Måske indhenter vi aldrig disse skader, men må leve med ar eller ulægte sår. Det gælder havene, udpint jord, skovenes død, ja, sågar luftlagene.

Heldigvis har udviklingen både onde og gode sider. Nu om dage kan vi nå frem på forbavsende kort tid og transportere store varemængder. Det er vi vidne til i disse dage, hvor man fra hele verden søger at komme de arme Kurdere til undsætning i de stejle, kolde bjergegne.

De yngre generationer har i de senere år oplevet en mangfoldighed i kulturer, levevis og fremtidsudsigter, ændringer i sæder og skikke, som vi gamle ofte har svært ved at indleve os i og acceptere. Alligevel aner det mig, at hvis vi åbner os, vurderer og sorterer og har sind til at afvente og »stå hos« i de mange problemer og vanskeligheder, som denne nye tids krav til frihed for den enkelte, til omstillingen til at kunne leve sammen i vor forskellighed, og tager fat, så kunne vi måske se frem til både

større åndelig rigdom og større tryghed i det materielle. Den får vi ikke ved at vende os imod de fremmede iblandt os, ej heller ved at havne i en privatisering, hvor enhver er sig selv nok – men ved en stadig opøven og træning i samarbejdets og samspillets kunst.

Det må føre til varetagelse af menneskerettighederne, hvis udformning og formulering vi har arvet fra det unge Amerika 1770 og fra den franske revolution 1789 op til vore dages kamp for at indføre og opretholde dem over hele kloden.

MANGFOLDIGHED

Mangfoldighed er ikke mangel på holdning, men samspil mellem kulturer og gensidig befrugtning i dette møde. Når vi befrier hinanden til udfoldelse af vore evner, anlæg og baggrund, er der mulighed for at den enkelte bliver klogere og rummeligere. Det erfarer man undertiden, og den opfattelse har K. E. Løgstrup uddybet i »Norm og Spontanitet«, 1972.

Denne sans for mangfoldighed (også kaldet pluralisme) forekommer mig at være den betydeligste opgave for folkeoplysningen fremover. Dette blev det karakteristiske for det snart 50 år gl. oplysningsforbund – Folkevirke – stiftet i 1944 i nazismens og fascismens skygge for at styrke folkestyret og kalde den enkelte – især kvinderne – til at virke i samfundet og komme ud af isolerende, begrænsende cirkler. 1915 lykkedes det Dansk Kvindesamfund at få gennemført kvindernes stemmeret. Nogle kvinder har altid været på arbejdsmarkedet med hårdt og slidsomt

arbejde, både på landet og i byerne, men nu tog det fart med den tekniske udvikling, med øget skolegang og uddannelse så småt. Nu er de stort set alle ude på arbejdsmarkedet, og i fagforeninger, ligestillingsråd og mangfoldige foreninger, der varetager kvinders interesser.

Meget er opnået, men respekten for mangfoldigheden, for mennesket, har endnu lang vej, før målet er nået. Der er så mange særinteresser at pleje. Imens udvikler 2/3-samfundet sig for vores øjne og efterlader 1/3 som arbejdsledige på overførselsindkomst. De færreste har kræfter eller livsmod til at klare den lod, så alt for mange ryger ud i bedrøvelige og tragiske omstændigheder. Det må blive klart for os alle, at vi kan ikke slå os til tåls med disse tilstande. De er uværdige for et civiliseret samfund. Det er sparetider. Det lammer os og griber ind i alles hverdag. Men her må vi netop igennem redelig oplysning finde frem til konstruktive veje. Heldigvis pibler det her og der. Disse spirer skal vi hæge om og fæste os mere ved end de mange nederlag, der er så godt mediestof – på godt og ondt. Begynd med, hvad du selv får øje på i det nære og find så sammen med andre frem til politiske løsninger. Og bliv ved, bliv ved, til sagen du kæmper for, er gennemført.

Lad os tage Højskolesangbogen med i foredragssalen, i klasseværelset, i studiekredslokalet og i værkstederne. Ja, det er en god ide også at tage den frem derhjemme og der synge sammen. Der i sangen bliver vi mindet om kampen – lad os ikke nøjes med at synge om den, men gå ud i den.

*Kamp må der til, skal livet gro,
ej kamp blot for dagligt brød,
men kamp for frihed i liv og tro
thi evig stilstand er død'.*

(Kaalund)

Sangen som folkeoplyser

Folkevirke har haft nogle kerneområder, som er blevet fastholdt gennem alle årene. Det har foruden samtalen – det talte ord – også været sangen. En af Folkevirkes store stemmer var Nina Sørensen. Hun gav Folkevirkes fokusområde disse ord med på vejen i 1991

Af Nina Sørensen

I folkeoplysningen her i landet har Højskolesangbogen altid spillet en stor rolle. Den er nu kommet i 17 udgaver, den første i 1894. Fra 30'erne i forrige årh. har nogle af de kæernesange, vi endnu synger, lydt i små og større forsamlinger og på højskolerne siden 1844. Det er en levende bog, der har været åben for revisioner og tilføjelser. Den nyeste forekommer mig at være en særlig gave til os gamle.

Danmarks Radio har i en række udsendelser såvel i Radio som i TV været en værdifuld formidler, ikke mindst nylig fra Vestbirk Højskole,

ledet af Else Marie Boyhus. Hun strækker sig fra klassikeren »I Danmark er jeg født...« af H. C. Andersen med Schierbechs melodi over Grundtvigs »Kærlighed til fædrelandet...« (i nyeste udgave omredigeret med tre prægtige vers, som desværre ikke var med i den, vi så flittigt sang under Besættelsestiden). Af Grundtvig tillige »Er lyset for de Lærde blot...« (ny melodi af Erling Lindgren) over Th. Bjørnvig »I hjerterne begynder al visdom...« til Erik Clausens »Stjerne blinke...«. De ledsagende instrumenter starter med det traditionelle klaver, men bliver efterhånden til et velfungerende bånd med fløjte, bas, saxofon og tromme.

De unge er mest hjemme i de nye melodier og rytmer. De åbner os gamle, hjælper os på vej og får os derved til at skelne mellem godt og mindre godt i det forgangne.

Med Kold og Grundtvig sprængtes »den sorte skole« og bonden rustede sig til at få indflydelse på tinge side om side med adel, gejstlig og borger, da dette blev muligt i 1849. Så spirede og groede det ellers i folkeoplysningen med andelsbevægelsen, arbejderbevægelsen og kvindebevægelsen.

Nu er de tilsyneladende alle med, og dog er der stadig store opgaver at løse, udfordringer at følge op. Efterhånden øges kundskabsmængden med teknikken og elektronikken til en information og kommunikation, der udvikler sig i rivende hast i et enormt omfang, der kræver ekspertise.

Vor klode er ved at blive een verden, omend sammenstødet mellem de forskellige kulturer, den ulige fordeling af de materielle goder og de undertiden så forskellige geografiske og klimatiske forhold, giver så store spændinger, at de kan føre til blodige krige.

Men verden har åbnet sig, og unge og gamle rejser ud som aldrig før. Nogle kan ikke nøjes med at være turister, men engagerer sig i U-landsarbejde eller bosætter sig i det fremmede. Vi er på vej.

Forhindringerne er mangfoldige. Men der tages mange seje nap og man lærer at tage de små skridt og taber ikke modet over fejlslagne projekter, men kulegraver og analyserer, hvad der gik galt.

*Om hastværk fejl dig bragte,
da lær kun at gå sagte.
(Grundtvig)*

STORE UDFORDRINGER

Vi stiler mod en ny verdensorden. Den er en udfordring, vi aldrig har set magen til. Den kræver specialister, den kræver overblik og en etisk holdning. Vi er oppe imod stærke kræfter: Kapitalinteresser, materialisme og stundom en egoisme eller jagt efter spænding, der i sin yderste konsekvens kan føre til kriminalitet, som bliver særlig farlig og katastrofal, når den bliver af globalt omfang.

Vi er oppe imod naturkatastrofer. Forureningens følger kom bag på os, først sent kom vi i gang med at fore-

meget forlangt – men prøver for alvor på at sætte sig ind i, hvad det gælder, når vi nu skal ændre vor grundlov igen? Vi behøver ikke at forlange at

blive spurgt, for det bliver vi antagelig inden alt for længe.

Lad os nu bare holde sommerferie efter grundlovsfesterne, men så i

gang med studiekredse og læsning i hjemmene. Vi skal snart til at være grundlovgivere – også kvinderne!

Vi lever ikke mere i Hillepalmernes Tid -

Allerede i 1908 fik Kvinderne kommunal Valgret,

og Følgen blev naturligvis et godt og rimeligt Samarbejde mellem Mænd og Kvinder i de kommunale Raad!

NEJ Tallene taler deres tydelige Sprog ...

Ved Valget i 1943 var der knap 1 Mill. mandl. og godt 1 Mill. kvindl. Vælgere

Resultatet var:	
10405 Mænd	} i By- og Sogneraad
164 Kvinder	
299 Mænd	} i Amtsraad
0 Kvinder	

Er det Mændenes Skyld?

Spørg hellere: **ER JEG SELV INTERESSERET NOK?**
ER JEG SELV. KYNDIG NOK?
ER JEG SELV ENERGISK NOK?
OG SAA TAGER VI FAT OG GØR DET BEDRE!

Folkevirke vil Fællesskab og Samarbejde mellem Mænd og Kvinder

Folkevirke har i alle årene ønsket at skabe debat og sikre engagement – her et lille opråb fra, som blev bragt i Folkevirkes blad i 1946.

Samtale med Thorkild Kristensen

– underlagt mumlerier

Af Lise Harboe Jepsen

Sådan blev han ved, til alle tidspunkter på jævnt hen alle ugens dage, morgener og aftener iberegnet, var belagt. Der sad jeg og ventede på at komme til at tale med finansministeren, og tænkte med bekymring på, at det kunne nok ikke blive mange minutter, for jeg var jo nemlig ikke inviteret til møde i Spareudvalget.

Der er jo stil over den røde bygning, den er fra den tid, hvor man tog sig selv og hinanden højtideligt. Tæpper, brede trapper, brede gange, udsmykning – men heldigvis midt i det hele, dårligt camoufleret bag en primitiv halvæg, et gasapparat med »madam blå«. Det hjælper. Der er ikke noget, der hjælper på beklemmelse som »madam blå«. Jeg hyggede mig ved tanken om den, mens jeg ventede på den travle minister og lyttede til planlægningen af de evindelige møder. Så kom manden bag vittighederne om livremmen. Lad det til beroligelse straks siges, at nu kan han faktisk ikke tåle at blive tyn-dere.

Det har altid undret mig, at ministerkontorer skal være på størrelse med balsale. Med undtagelse af det lille hyggelige kontor, der var tildelt den portefuilløse Fanny Jensen i socialministeriet, og den præstegårdsdagligstue, kirkeministeren har, så er det disse store sale, som kan være udmærkede til konferencer, men som må være modbydelige for den mand eller kvinde, der vil sidde koncentreret om sit arbejde. – En eller anden finansminister må have haft noget af den fornemmelse og har

Mit navn er... Jeg ringer til Dem i min egenskab af sekretær for Spareudvalget, kunne De komme til et møde med finansministeren på onsdag kl. 8.30. – Tak.

Mit navn er... Jeg ringer til Dem i min egenskab af sekretær for Spareudvalget, kunne De komme til et møde med finansministeren på onsdag kl. 11. – Tak.

Bladet Folkevirke har altid ønsket at kunne bringe debatskabende indlæg – og gerne med udspil fra centralt placerede personer. Folkevirke – både foreningen og tidsskriftet – har gennem alle årene fremstået seriøst og troværdigt og har derfor ikke haft svært ved at få interviews og artikler fra dem, vi mener har kunnet skabe rammerne for netop en seriøs og tankevækkende debat. Personer, der har taget afsæt i mere end de mest populistiske holdninger. Holdninger, der har kunnet vække til eftertanke og debat på tværs af sociale, kulturelle og politiske holdninger, sådan som dette interview med finansminister Thorkild Kristensen fra 1951. Interviewet blev skrevet af bladet daværende redaktør Lise Harboe-Jepsen.

der at vi skal tilbage i fyrrerne, hvor begyndelsen på det, der blev til Folkevirke, var en dyb foruroligelse over, at kvinder var så utrolig lidt engagerede i politiske spørgsmål. Politik handler da om, hvordan vi indretter os med hinanden, vore børn, vore unge, vore gamle, vore naboer og resten af verden.

Det udviklede sig hurtigt til at blive en meget »blandet landhandel«, for med den definition på, hvad politik var for noget, var der jo ikke noget område, som ikke var værd at beskæftige sig med. Ret hurtigt slog man ned på både digt og prosa i litteraturen, bl.a. med den begrundelse, at engagementet nok bliver stærkere, når både følelse og forstand samtidigt berøres.

Hensigten var at lave et slags udstillingsvindue, der kunne lokke mennesker indenfor til større fordybelse i de forskellige forfatterskaber, samtidig med at brudstykkerne i sig selv skulle engagere og indbyde til samtale.

Og således gik det vel til, at den første Folkevirke-antologi stort set blev præget af, hvad man måske kan give overskriften »litteratur og sam-

fund«, begyndende helt tæt med hjemmets verden, over opdragelsessituationer, sociale aspekter og videre til politisk ansvarlighed.

Først 16 år efter udkom »Reflekslys«. Det var faktisk på tide med en afløser af »Hvad vil de os«, der efterhånden var kommet i seks oplag. Arbejdstitlen var »Hvem er jeg« inspireret af Ulla Ryums udsagn: »Det er vel med bøger som med katetøj der først lyser, når man kaster sit eget lys på det.«

På et eller andet tidspunkt kom der så en lille duplikeret samling digte, der alle sammen på en eller anden måde handlede om kvinder. Måske bør det også nævnes, at evangelierne med uddrag af skønlitteratur og digte, er blevet en del anvendt i Folkevirkekredse, selv om den ikke er udgivet i Folkevirkes regie, men på Gads forlag under redaktion af min mand, Jørgen Hansen og undertegnede.

PRAGTFULDE DAGE

Endelig i 1970 kom der igen en »rigtig« Folkevirke-antologi: »Pragfulde dage«, inspireret af et digt af Jørgen Gustava Brandt med samme titel og et

udsagn af Martin A. Hansen: »Tusind eventyr er hurtigt tømt, men een erfaring kan være bundløs. Man skal kun leve kort for at opleve alt, men længe før man fatter noget af det.«

Kort sagt, vi må tilbage til de problematiske »pragfulde dage«, hvor vi levede mere intenst og åbent for at fatte lidt af vore vilkår og muligheder. Det er farligt at glemme sin barndom!

Og nu er det så igen 16 år siden! Det er min fornemmelse, at der efterhånden er en sådan vrimmel af litteraturudvalg og antologier, at der ikke er mening i at forøge deres antal.

Hvad der derimod er god mening i er, at lave sin egen antologi. Notere sig de bøger, man må vende tilbage til – eller afsnit i dem – skrive de digte af eller sakse dem – som man læser om og om igen, og som man finder der er god mening i at snakke om sammen med andre.

Kort sagt: være sin egen læsehest med egne æseløren og finde sammen med andre af slagsen, så »den gode historie« og samtalen må inspirere os til at holde os i live. ■



Folkevirke – når man selv vil tage stilling

Af Kirsten Andersen

Hjemme hos mig står der flere kassetter med gamle numre af Folkevirkes blad. Når man er af min årgang – 1925 -, smider man ikke ting ud, som man måske får lyst til at kigge på senere. Og naturligvis slet ikke bladet Folkevirke, når man som jeg nærmest er fast inventar i organisationen. Bladet Folkevirke er jo ikke et ugeblad med artikler af tvivlsom værdi og varighed, men et blad med vekslende temaer, der belyses seriøst

fra forskellige sider og uden et bestemt politisk ærinde.

Herved er Folkevirkes blad noget særligt. Meningen er naturligvis at forsøge at få læseren til selv at tage stilling til bladets emne.

Når man kigger på de gamle numre, opdager man, at ikke alting har beholdt sin interesse - og havde det måske aldrig - vi er jo forskellige. Meget har forandret sig gennem årene.

En ting er iøjnefaldende ved bladet: Fra primært at beskæftige sig med hjemlige emner og værdier, er det begyndt at kigge ud af vores egne,

nationale vinduer – i dag er vi nødt til at interessere os for verden uden for landets egne grænser.

Tema-ideen er det ene gode ved bladet.

Det andet er det nære:

Hvad der foregår i Folkevirkekredse - hvad har jeg selv lyst til at deltage i, og hvad kan vi måske tage op i egne rækker. Hvem er ny i Folkevirke, og hvem er her desværre ikke længere.

De dele af bladet er mindst lige så vigtige som oplysningsvinklen, den del betyder, at vi er en slags familie med samme ophav.



Jane Muus

I mange år har kulturen stået centralt i Folkevirke. Landet over har der været litteraturkredse – og i bladets spalter har der været bragt meget kunst. Her et eksempel fra 1983 – et træsnit af Jane Muus.

måske – hvem ved, følge fuglens flugt eller fryde sig over skyer eller stjerner.

Her finder jeg det faktisk nødvendigt at citere et brudstykke af et interview med Klaus Rifbjerg om, hvorfor han som forfatter bruger lyrikken:

»Fordi den er det tætteste udtryk. Her er afstanden mellem det skabende og papiret kortest. Formen er koncentreret og lyrikken er stemplet »personlig i første klasse A«. Hvis den er go' sker tingene omgående i lyrikken. Det er den mest stilfærdige form at meddele sig på, men det er samtidig svært at skrive digte, fordi det er dem, der graver dybest i en selv. Lyrikken tigger ikke om forståelse, men om oplevelse. Indvendingerne går oftest på, at den er svær, og at den skal forstås, men den opfordrer til medleven. Det mest værdifulde for mig er, at den lyriske tekst ikke kan tæmmes. Digtet er det litterære ædelmetal, stærkt og drøjt i brug, det rummer hele tiden nye oplevelser og ny forståelse. Det forrykker en i forhold til virkeligheden og forklarer, at der er langt større

værdier i livet, end dem der kan sættes i banken. Det er et samleje, hvor man samtidigt er til stede og ikke til stede. Ekstatisk og nøgternt, drømmende og vågen... Digtet skal ikke give et definitivt bud på noget. Det skal snarere med sine kæder af associationer skabe nye associationer. Digtet skal helst skabe nye digtere i sine læsere.«

ANTOLOGIER – »EN BLANDET LANDHANDEL«

Folkevirkes redaktør, Annemarie Balle, har spurgt mig, om jeg ikke kunne tænke mig at gøre rede for de overvejelser, der ligger til grund for de tre-fire antologier, som er udgivet med undertegnede som hovedredaktør i Folkevirkes regie. Det bety-

Folkevirke – spændende indslag i samfundsdebatten

Af
Charlotte
Prætorius



At leve i et demokratisk samfund betyder for mig, at man bør danne sig en mening om og tage stilling til de samfundsmæssige strømninger og tendenser. Jeg ser samtidig demokratiet som et livsvilkår for at kunne deltage i sociale sammenhænge og debatter inden for arbejde, skole, debatarrangementer eller noget helt fjerde. At vi i de debatter er i stand til at lytte til og acceptere meninger, der kan være i strid med vores egne

holdninger og meninger. Derfor oplever jeg kulturtidsskriftet Folkevirke relevant, fordi jeg netop i Folkevirke har mulighed for at forstå andre holdninger end min egen – og samtidig få indblik i mange forskellige samfundsrelevante emner - både politisk, socialt og kulturelt.

Jeg synes, at tidsskriftet er et relevant indslag i samfundsdebatten og samtidig et tidsskrift, der fungerer som talerør for vidt forskellige emner, interesser og holdninger.

flyttet lidt rundt på møblerne, så skrivebordet anbragt i en vinduesniche danner en afgrænset arbejdsplads, der gør sig fri af det store rum. Der sad Thorkil Kristensen og viste den tiltalende egenskab ikke at bære sin travlhed udenpå. Det giver straks lidt bedre muligheder for at få spurgt om det, man gerne vil.

Der var nu først dette med, at nationalindtægten, der er et udtryk for det arbejde, der udføres i landet, ganske simpelt slet ikke medregner det arbejde, som husmødre udfører i deres eget hjem. Det er den slags ting, som måske i en vis forstand kan være ligegyldigt, men som alligevel er med til at give den fornemmelse af ikke at være regnet. »Det er lige meget, hvad vi siger, og hvad vi gør, der er alligevel ikke nogen, der regner med det.« Bare det udtryk. Jeg tog mig for at spørge finansministeren, som jo tilmed er nationaløkonom af fag, om han ikke mente, at husmødrenes arbejde var produktivt, så det burde medregnes i nationalindtægten.

»Jo,« sagde han, »det er en fejl, at det ikke medregnes, for naturligvis er det også nationaløkonomisk set produktivt. Det, at husmødrene ikke modtager pengeløn, gør ikke nogen forskel. Som det nu er, er det produktivt at dyrke kartofler, at transportere dem, at sælge dem, men ikke at skrælle dem og koge dem, medmindre fru Hansen og fru Petersen bliver enige om at skrælle hinandens kartofler og betale hinanden for det, så bliver det produktivt. Det er produktivt, når en bager bager et franskbrød, men det er ikke produktivt, når fru Hansen foretrækker at købe hvedemelet og gå hjem og bage det hos sig selv. Hvis derimod fru Hansen bliver syg, og der kommer en husmoder afløser i hjemmet, der vil følge husets skik og glæde Hansen og børnene med et hjemmebagt franskbrød, så bliver det et særligt fint franskbrød, for så bliver det ikke alene hjemmebagt, så bliver det også produktivt.«

Thorkil Kristensen bemærkede, at det naturligvis ikke var helt nemt at ansætte værdien af husmoderens arbejde, det, som er det reelle, er jo nemlig ikke pengene, men forvaltningen af pengene, husmoderens dygtighed har en uhyre stor indflydelse på levestandarden, og naturligvis må man erkende, at sådan er det, men sådan er det formodentlig mere eller mindre i alle erhverv. Statistisk departement har lavet nogle beregninger over de hjemmearbejdende husmødres arbejde, der i alle tilfælde ikke er sat for højt, og de giver til resultat, at dette arbejde skulle udgøre 2 milliarder eller 12–14 % af alt produktiv virksomhed i landet. Det er dog en post, som nok er værd at tage i betragtning, så selv om det måske nok med nogen ret kan kaldes teori, var det dog med finansministeren i ryggen værd at prøve at få det lavet om.

Det førte imidlertid samtalen videre til det, som i alle tilfælde ikke var teori, at danske husmødre forvalter ca. 10 milliarder kr. årlig, mere end halvdelen af den samlede nationalindtægt. Da jeg sådan rigtig blev klar over det, kom jeg til at tænke på, at det nu alligevel var mærkeligt, at jeg ikke var blevet inviteret til et af de møder i Spareudvalget, men det var jeg altså ikke, og jeg havde heller ikke indtryk af, at der var blevet bedt nogle andre husmødre, men jeg kan naturligvis godt tage fejl, for sekretæren var begyndt at ringe, inden jeg kom. Jeg lod som ingenting og spurgte finansministeren, hvordan han nu mente, at det ville komme til at ligge med hele den økonomiske situation.

»Ja« sagde han, »vore importpriser er i de sidste år steget med 35-40% i forhold til eksportpriserne. Det er føleligt for landet, og det bliver på tilsvarende måde føleligt for den enkelte familie. Priserne er steget, indtægterne er ganske vist også steget, men de kan ikke følge med. Så er der to udveje, enten at nedsætte udgifterne, eller at forøge indtægter-

ne. Den sidste udvej er som oftest teori, og så er der kun indskrænkning tilbage, ensformigere kost, langsommere fornyelser, færre forlystelser og alt det, som ikke er videre morsomt, men forhåbentlig midlertidigt, omend strækkende sig over en lang periode.«

Disse var ordene, og de var jo ikke videre muntre, men alle er vel enige om, at spares skal der, så er der bare det, om man kan blive enige om, hvordan der skal spares. – Jeg sagde lidt om, at jeg syntes jo nok, at det var nu ingen skade til, hvis husmødrene fik lidt hånd i hanke med, hvad det var, der importeredes, og hvad det var, der blev udbudt i butikkerne – og hvad der ikke blev udbudt.

»Det er i det store og hele forbrugernes, der bestemmer, hvad der kan fås, og hvad der ikke kan fås« sagde finansministeren. Jeg gav mig i tøjret og remsede op om dynebolsteret og cotton-coat-stoffet, som vi kun fik, når der blev smuglet hjem over Øresund, – om priserne, der bar præg af, at varerne bevægede sig gennem mange led.

»Een ting har undret mig,« føjede finansministeren til, »og det er, at forbrugernes Kooperation ikke har været mere aktiv i denne sag. For det må naturligvis indrømmes, at den enkelte forbruger er svag, når forretningsverdenen af en eller anden grund vil noget andet, men forbrugernes har jo netop sluttet sig sammen for i fællesskab at fremskaffe den rene og uforfalskede vare. Den fornødne vareoplysning måtte Kooperationen i langt højere grad end tilfældet er kunne etablere og dermed kunne skabe en stærk forbrugerfront, for det er jo rigtigt, at det betyder meget for landets økonomi, at hjemmene har mulighed for at købe de varer, de virkelig har brug for.«

Dette med den stærke forbrugerfront er jo noget, som vi må vende mod os selv, vi må se at hitte ud af det. Det er jo nemlig rigtigt, at hvis



Folkevirkes blad har altid gået i dybden med sine emner og valgt at bringe aktuelle og debatskabende artikler – og samtidig husket sine folkeoplysende rødder. Collage med glimt fra mange år.

danske husmødre over en bred kam vil have gode varer – vil forsynes først og fremmest med virkelige brugsvarer af en god kvalitet, så sker det, men heller ikke én dag før; for det sker nemlig ikke, før det bedst kan betale sig at handle med disse varer, og det kan det ikke, så længe vi ikke er tilstrækkelige vågne og indsigtfulde. Tanken om, at vi nødvendigvis må være indsigtfulde, ja, at det i virkeligheden nationaløkonomisk kræves af os, gav mig nyt mod til at brænde løs på ministeren og erklære, at det jo er meget godt at forlange af os, at vi skal være varekyndige og gå rundt og forlange de rigtige ting og skælde ud, når vi ikke kan få dem, og når man tilbyder os noget skidt istedet for. Men hvordan skal vi blive varekyndige? Det var en smal sag i gamle dage, da man så at sige kendte varen fra råstof til færdigvare, men nu! Vi kan ikke. Ingen

kan – ikke uden forsøgsvirksomhed, ikke uden standardisering, kvalitetsmærkning og almindelig vareoplysning. Statens husholdningsråd har for få penge, forbrugerrådet har ingen penge, forsøgsstationer bliver ikke oprettet trods gentagne ønsker, hvorfor er det sådan? Er det virkelig økonomi på længere sigt?

Noget helt direkte svar fik jeg ikke. Ja, jeg fik af vide, at forbrugerrådet ikke havde bedt finansministeren om penge. Måske burde man ikke lade det være uforsøgt, for han understregede, at det var hans fornemmelse, at når det ikke lå bedre med hele denne side af sagen, så var det, fordi den virksomhed, som

husmødrene udfører, først i de senere år erkendes som en selvstændig indsats, og i virkeligheden lå der, så vidt jeg kunne skønne, i den bemærkning erkendelse af, at man endnu ikke fra de bevilligende myndigheders side i tilstrækkelig grad havde forstået, at *her er et forsømt område, hvor man kan spare ikke så få penge, hvis man i første omgang kunne beslutte sig at bruge nogen*. På den anden side lagde Thorkild Kristensen megen vægt på, at initiativet kom fra forbrugerne selv.

»Man kan tale,« sagde han »om statsinitiativ og om det private initiativ, men det private initiativ er i moderne tid udvidet med det, man kan kalde foreningsinitiativ, en form, der har den udmærkede egenskab, at den ganske uvilkårligt kalder på de folk, der på det bestemte område har evnerne til at gå i spidsen, får man så gang i sådan noget, har man noget at

gå ud fra, og så må staten støtte det, hvis man ser, at der er linie i tingene« – må vi for egen regning tilføje – eller kan blive det, hvis midlerne er til rådighed.

Summa summarum: Vi har et udgangspunkt i forbrugerrådet, lad os fra samtlige kvindeorganisationers side samlet styrke dette udgangspunkt, og lad os få fart på. Det var sjovt, om man havde mod til at prøve på at opfordre medlemmerne i alle de tilknyttede organisationer til gennem en kontingentforhøjelse på f.eks. 1 kr. pr. medlem pr. kvartal, at stille penge til rådighed for en virkelig veltilrettelagt, instruktiv og fornøjelig undervisning i varekundskab, så vi, inden vi køber, kunne få lært at bedømme om knivbladet er solidt fæstet i skaftet, om vaskemidlerne indeholder det de skal, om kødmaskinerne er rigtigt konstrueret (det er de aldrig), få vænnet os til at forlange, at uldent tøj skal være mølimprægneret, at bomuldstøj både opsyet og i metermål skal have gennemgået en krympeproces, at der skal være ekstra tøj med til en ny bag i drengbukserne o.s.v. De 33 øre om måneden var såvist hurtigt tjent.

Til sidst forsøgte jeg at gøre opmærksom på det mærkværdige i, at der i det vareforsyningsråd, der er rådgivende med hensyn til importplanlægningen ingen forbrugerrepræsentanter findes. Jeg tror faktisk også finansministeren syntes, det var mærkværdigt, men han fastholdt meget stærkt, at det var handelsministeriets område.

Det klirrer i vest, det klirrer i øst, og angsten rider verden som en mare, og ind imellem fristes vi til at lægge hænderne i skødet og lade stå til, for hvad nytter det, hvad vi tænker og gør. Vi må ikke give op, det er formodentlig netop tiden nu til, at vi prøver at klirre lidt med vore fredelige kasseroller. – På gensyn i Spareudvalget og i Vareforsyningsrådet. ■

Folkevirke har været gennem mange forandringer – og store udfordringer. Men uforandret gennem alle årene har været folkevirkebrugernes interesse og engagement i litteratur. Når man ser tilbage, har der været bragt mange uddrag af tidens aktuelle litteratur og refleksioner over litteraturen. Det kan være svært at vælge artikler ud, som kan stå som pejlemærke for den tilgang, folkevirkebrugere har haft til litteraturen og fortolkningen af tiden. Valget er faldet på en af Folkevirkes meget markante brugere – Thora Vest, som bl.a. har stået for redaktionen af flere af Folkevirkes bøger. Thora Vest havde i 1986 disse tanker om litteratur.

Af en læsehests erindringer...

Af Thora Vest

*Alene i stuen, alle de voksne sover
middagssovn ovenpå frokosten 1ste
juledag.*

*Sidder i den grønne panelsofa,
kedsomheden siver gennem alle
porer, gaveglæden er overstået,
tager fat i en bog, gave fra onkel og
tante, den er stor og gul udenpå
med sorte tydelige bogstaver.
Slår op på første side og glør og glør,
pludselig tager bogstaverne hinanden
i hånden, danner mønstre, bliver
til ord og ord, bogen taler højt –
det kribler i hele mig af vanvittig fryd
– jeg slutter forpustet på sidste side.*

Ja, sådan begyndte det, og skal jeg sige noget om bøger, må jeg nok først tilstå at jeg fra dengang jeg var seks har læst grådigt ikke særlig systematisk, fortrinsvist skønlitteratur og digte. Og forresten har jeg brugt en betragtelig del af min tilværelse på at fortælle mine medmennesker – i alle aldre – om hvad jeg har læst for også at få dem til at læse og snakke med hinanden om det.

Med tiden har jeg fået anskaffet mig en slags trosbekendelse, der lyder således i al sin enfold: Jeg tror på den gode historie og jeg tror på samtalen.

Ja, så er der forresten endnu et: Jeg tror på at kunstneren – og i denne sammenhæng tænker jeg specielt på

digteren – er lige så piskesnødvendig for mennesker som bageren og slagteren og andre nyttige folk.

FANTASI OG DRØMME

Hvordan skulle vi kunne leve uden »story-telleren«, der til alle tider har sat sig ned mellem det hårdtarbejdende folk og fyldt sindene med de herligste fantasier og drømme – flugtmuligheder fra en barsk virkelighed!

Vidunderligt !

Af og til må man da have pauser – og drømme uden at skulle sige »undskyld jeg flygter«, men selvfølgelig er det ikke bare den side af digtningens funktion af uundværlighed jeg har i tankerne. Her sigter jeg snarere til litteraturens farlighed, det at digtning kan give liv til en realitet, modigt se virkeligheden i øjnene og uforfærdet berette, hvad den ser, så digtning bliver til handling eller inspiration til handling, får sagt noget som forløser, giver liv til nye sammenhæng, dybere forståelse, større indsigt.

»Poesien er viril, den er befrugter, ikke en ild du skal lune dine hænder ved«, siger Poul la Cour. Og for at vende tilbage til de »nyttige« måske farlige drømme og fantasier er det fristende at citere Frank Jæger:

*ikke noget med kål,
kål, der lugter og gror,
kål, der skal koges,
græs, det ved man hvad er,
ingen verdens nytte til...*

...andet end for Dovendidrik, der kan ligge på ryggen i græsset – og